49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1588 Կ. ՊՈԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ 25 ՕԳՈՍՏՈՍ – 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1906 18 ՐԷՃԷՊ 1324 – 25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزه‌ته در
صاحب امتیازی: اوهانس قره...
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՆ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 դր.	50 դր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Օտարաշխարհի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԽԵ՛ՂՃ ՌՈԲԻՆՍՕՆ

Վերջապէս խորամանկ ծովը կուլ տուաւ զայն, ալիքները իրենց լայնափեռեկ երախը բացին, և Ռոպէնսօնի կղզին, իր գալարուտքով, գահաւանդներով, մացառներով ու մարմանդներով գոգացաւ, խորացաւ, անդնդացաւ ամեհի կոհակներուն ծոցը, հոն յաւիտենապէս չարունակելու համար ա՛յն հանգիստը, զոր կը հանգչէր վերը ջուրերուն ծաղիկին վրայ։

Անհեղ չաւաչումով կարկատեցան ջուրերը, սառնոցէն տանիք մը կազմելով Ռոպէնսօնի դաստակերտին վերեւ։ Նայեադները իրենց յաւէրժական պարը պիտի պարեն այսուհետեւ կղզիին կոբարիս կողերուն կարծրութեան բաղխելով իրենց չուշան ծղիներուն վարդ ծայրերը։ Ո՞վ գիտէ, Թերեւս անոնց առագաստն ալ ըլլայ այսուհետեւ, և այդ սրսկապանին ալքերուն մէջ հծծեն անոնք իրենց մանրմուռթիւնները Ռոպէնսօնի ուրուականին հետ, և արուին հոսուրովը զգլխին կոյս Նայեադները, ջուրերուն չփումին ներքեւ լռկած հոզերը լափլիզելով, և արգասաւորուելով Ռոպէնսօնի առնականութեան միկրոբներէն, քանի որ կ'ըսեն թէ միկրոբները չեն մեռնիր, այլ կը խայտան և կը կենդանանան ջուրերուն մէջ։ Հողի՛ն գերիներուն, որոնք Ռոպէնսօնի ատարնելը եղան, ոտքերուն հետքերը բրտաւած էին. հիմա ջուրերին աղդեցութեան տակ ակօսիկներ պիտի փորուին՝ այդ հետքերը կէտկիտող, և յաւէրժհարսները իրենց կակուղ տոտիկները պիտի զետեղեն անոնց վրայ, անցեալ յիշատակներուն բոյրերով թաթախուած։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, բնական հնարագիտութեանց գործնական դպրոց ծառայեց վերջ անթիւ սերունդներու, հիմա անհետ եղաւ, և անունը միայն մնաց։ Ռոպէնսօն հոմանիշ է ա՛յն հանճարեղ վիճակին, զոր առանձին մնացած մարդը կը կազմէ իրեն համար իր ճարտարութեամբ, իր անփական ուժերով, մտքի և մարմինի կորովին ապացոյցները տալով, առանց արտաքին օգնականութեան. հոմանիշ է արկածախնդիր ոգիին, որ ինքնիրեն կ'ապրի, իր յարկը կը շինէ, իր պէտքերը կը հոգայ, վայրի բնութեան գոգին մէջ ինկած՝ հողին և չրջագիծ ծովէն կը քաղէ իր ուտեստը, իր կեանքը, իր անունը։ Բացօթեայ, ամառը արեւուն բարկ ճառագայթներուն տակ, ձմեռը սառերուն ճնշումին և վայրագ քամիներուն մոլուցքին նշաւակ, կը ճարտարմտի, կը խելամտի կայկայել իր գոյութիւնը, բանականութիւնը յաղթող կը հանդիսանայ չրջակայ ամեհի անկենդան բնութեան սարսափներուն վրայ. վիթխարի տարրերուն լայնալիր ծաւալին մէջ իբրեւ հիւլէ մը ինկած, մարդկային բնիկ հանճարը կը պարենաւորուի, յարկածածուկ կը պատսպարուի, կաղնիի փորակին մէջ իր մակոյկը կը բոլորշանայ, սաղարթներու վերա հիւսկէնին ներքեւ իր տաղաւարը կը ծրի։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, բժիշկ չկայ, դարման չկայ. բայց այս պատճառաւ ալ Թերեւս սուր չէն իր խիթքերը, ապառաժէն ցայտող նեկտարը կ'ըմպէ փայտակէն գոգածին ափին մէջէն, համեմքով չապականուած սուրբ բոյսերուն հոյզը կը ծծէ, ծորածոյ կենդանութիւնը զգալով երակներուն մէջ. իր տիրապետութեան չորս կողմը վեհօրէն փռուած փառաւոր հեղանուտին կապոյտէն կազդուրուած, անոր աղային էութիւններէն տարրացուցած իր արիւնը, կը կայտառ թիթեւակի, մենութեան խորքին մէջ աչխոյժը ջրդեղուած։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, անվրդով կը դիտէ բնութեան զբօսանքները, ալիքը, քամին, չանթն ու փայլակը. չի գիտեր թէ ի՛նչ է վախը, և ա՛յս պատճառաւ կը ժրանայ, կ'արիանայ, խարակէ խարակ, խութէ խութ կը վազվզէ պարտըկելու համար զինքը. հարկը կը մղէ հանճարը, և վերջապէս իր արքայութեան այդ փոքրիկ չրջապատին մէջ անկիւն մը կը գտնէ միշտ ապաստանելու, և բնութեան չար կատաղներէն պրծելու։ Ի զուր կը գոռան ամպրոպները իր գլխուն վերեւ, ընդունայն կը մռնչէ ...ին, առաւելը կ'աղաղակէ Ովկիանը, Ռոպէնսօն հոն է միշտ իր սաղարթակերտ գլխանոցին ներքեւ, այդ պզտիկ մարդը ուրուականի մը պէս կը ցցուի հողակոյտերուն մէջէն և կը պլպլայ քարակարկառ սարաւանդներուն ծայրը։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, կեանքի պայքարը մղելու և գոյութիւնը պահպանելու անմոռանալի տիպար, ո՛րքան սրեցիր մանկական հետաքրքրութիւններ, ո՛րչափ զօրացուցիր մանկական նկարագիր, չգոյէն գոյացնելու ոգի ներշնչեցիր, առասպելական Պրոմեթէոսին մարմնացումը եղար. ան մինչեւ չանթերուն կալուածը վերելակելու հարկ զգաց բուռ մը կայծ ապշուպելու համար, դուն կղզիին կայծքարերուն երակին մէջ ծրարուած բոցը յափշտակեցիր, խուիները բռնկցնելու համար։ Դուն Տիտաններէն ալ գերազանց ես, լեռները իրարու վրայ բարդելու պէտք չունեցար աներեւոյթ զօրութիւններու դէմ մարտ մղելու համար. բնիկ հանճարդ գործի վրայ դրիր, և մեղմօրէն, առանց տառապանքի հեշտ ընծայեցիր կեանքը քեզի։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, վարպետը եղար արկածեալներուն, որոնք իրենց անկարծութիւնը քեզմով վերականգնեցին, անկաշկանդ աշխատութեան ու յարատեւ գործունէութեան եռանդը վառեցիր անոնց յուսահատ սիրտերուն մէջ։ Կղզիիդ գիրկը չծակեցիր անոր աղիքներէն ոսկի պրպտելու համար, եւ ո՛չ կենդանի և ո՛չ հոսուն ջուրերու աւազներուն չհետեւեցար, ոսկիի կամ արծաթի փայլուն չիթեր որոնելու համար։ Համածոններու կղկղանք չգտար, հետամուտ ալ չեղար գտնելու, ճակտիդ քրտինքովը հացդ ճարեցիր, հողէն խնդրելով պարէնդ, և խեղճ լամաներու միսէն կչտացնելով եղար և անոնց կողոպուտով մերկութիւնդ ծածկեցիր։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, մանուկներու սրբուած ա՛յդ-քանի դասերէն վերջ, հիմա խորդա՛ մշտնջենաւոր քունը, մինչեւ որ ովկիանին յորդ տամկութիւնը չըքթեցնէ, մանրէ, հալեցնէ վիմարդեայ կարծրութիւնդ ժամանակի ընթացքին մէջ. մինչեւ որ ծիրկս և քեզ անրող ջուրերուն արձոյլին մէջ անհամայ ժայռերուդ և քարերուդ հաստարեստ ձուլածոն։ Թերեւս դեռ մինչեւ յատակը չգացիր, և քեզ գրկելով ճամբայ դնող անարգիլ ճիւաղին ճանկերուն մէջ կը տատանիս աջ ու ձախ. բայց, ապահով, պիտի հողոպրիս օրին մէկը, անկանգնելի անկումդ ողբալու համար կա՛մ լեւիաթանի մը մարմինին վրայ և կամ ոտքերդ ուղղակի հաստատելով անդունդին դայլախազներուն մէջ։

Բայց, բարի՛ Ռոպէնսօն, ո՛վ գիտէ, Թերեւս դարերու չրջանին մէջ ձագաղական անկայուն խորքերուն մէկ փլուզումը ա՛յն հետեւանքը ունենայ որ կրկին ջուրերէն արտակիտէ քեզ Բիլիի երկրաշարժը, ովկիանը պարտաւորուի իր աւարը ետ տալ, և, իբրեւ կտոր մը փլատակ, դարձեալ պսակես ովկիանին անծայրածիր ճակատին մէկ անըղչան կէտը, սրամիտ հանճարովդ կրկին յաղթանակելով անգիտակից տարրերուն։

Խե՛ղճ Ռոպէնսօն, ա՛յնքան հեղինութիւն գրիր արկածներուդ և խաղերուդ մէջ որ երախտապարտ մանկութիւնը ա՛յսպիսի ճակատագիր մըն ալ կը համարձակի ցանկալ քեզի համար։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Առ Պ. Ն. ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

Ազնիւ բարեկամս (առանց ձեզ ճանչնալու պատիւն ունենալու)

Նախ պէտք է գիտնաք թէ, մեր Թատերապետը Մարտիրոս Մնակեան, մարդու ո՛չ փոխ գրիչ կուտայ և ոչ ալ բիւբիւն։ Ձեր կենսագրական ուսումնասիրութեանց համար այս պարագան յիշել օգտակար է։

Անգամ մը արդէն պատասխանած էինք ձեր առաջին բաց նամակին, երկրորդ անգամ ըլլալով ձանձրութիւն կ'առնենք ձեր երկրորդ նամակին պատասխանել, քանի որ ութը տարուան քրօնիկագիր, քննադատ և ուսումնասիրող մըն էք Թատրոնի կեանքին, որ ըսել է խաբեր համար է։ Թէև ձեր նամակները ուղղուած են մեր Դերասանապետին հասցէին, բայց ան ալ որոշած է՝ որ ես պատասխանեմ ձեզ՝ իրմէ կախեալ պատճառներով։

Պ. Զափրաստճեանին համար գրեցնք թէ՝ նիւթական ոյժին հետ բարոյական ոյժն ալ վրայ տուած է (վրայ տուողը անմիջապէս չը ճանկուէր). և դուք կ'ըսէք թէ՝ կը կասկածիք որ Զափրաստ անբարոյական մը ըլլայ։ Ձեր մտածած տեսակէտով բարոյական բառին իմաստին հետ առնչութիւն չունի մեր բարոյական այդ գործածած բառին իմաստը, և մենք առանց ձեզ նման կասկածելու, անկասկած կը պնդենք թէ՝ Պ. Զափրաստ լաւ կրթութիւն առած մեծ արուեստագէտ, բարոյականի տէր մարդ մըն է. բայց գալով մեր մտածած բարոյական ոյժին, որուն բացատրութիւնը պիտի տանք աւելի վարը, Պ. Զափրաստ անկէ այ վրայ տուած է։ Ըսէք տեսնենք ութը տարուան քննադատ՝ մենք ըսի՞նք թէ Պ. Զափրաստ հայր բաղում զաւակներու՝ կիսաչխարհիկ կիներու տենչացող մըն է, ըսի՞նք թէ Զափրաստ դրացիին աղջիկը գլխէ հանող մըն է, ուրիշին ունեցածին աչք տնկող մըն է, թէ ամուսնացեալ կիներու հետապնդող մըն է, թէ խաղամոլ մըն է. ո՛չ երբէք և եթէ որոչել ու զանազանելու ըլլինք բարոյականին իմաստը չատ նեղացուցիչ կ'ըլլայ ընթերցողներուն և մեզ՝ այս բազմօգուտ Թերթին սիւնակներուն։

Իրաւ որ Պարոն ներելի յաւակնութ (ձեր իսկ խոստովանութեամբ) չատ հեռուն կը մնաք որոշ գաղափար մը ունենալու Պ. Զափրաստի մասին՝ որուն երբեմնի աշակերտն ըլլալու պատիւն ունիմ և որուն կ'ընկերակցիմ տասներեք ամբողջ տարիներէ ի վեր։

* *

Բացայայտ իրականութիւն մըն է որ նիւթական մեծ անձկութեան մը ներ...ըլլալով Պ. Զափրաստ հանդուցեան լումա փնտռեց և լրագիրները անոր արձագանդ եղան. այն ատեն մեր խումբը իր գաւառի չրջանը կը բոլորէր ու չէր կարող օգնել իր այդ անձկալ անդամին. բայց երբոր Պոլսոյ սէզօնը սկսաւ, նկատի առնելով անոր Ֆիզիգականն (դոհ էք այս բառէն) անկարողութիւնը, պատչաճ սեպեցինք առանց զինքը յոգնեցնելու իրեն բաժին մը յատկացնել, և ապահովել իր ապրուստը մեր կարողութեան չափին համեմատ. բայց երբոր բարիք մը կը փորձէինք եթէ չըսեմ ապերախտութեամբ գոնէ դժգոհութեամբ, չեմ կասկածիր երբէք թէ՝ բարոյական ոյժը վրայ տուած չէ անկէ։

Այս տողերը կարդալով դատնապէս պիտի վշտանայ իմ սիրելի Զափրաստս, որուն հոգածու եղած եմ միշտ, եւ մենք գիտենք թէ՝ ինչպէս պիտի ամոքենք զինքը. բայց դուք և Պ. Անտոնեան պատճառ կ'ըլլաք, առանց իրականն ըլլալու խնդրոյն, բոլորովին մխլուացնել մեզմէ անիկայ՝ որ ինքն իսկ կը խոստովանի թէ՝ անոնցի էր այս ընթացքը, թէ՝ հարկ չկար այս միջոններուն դիմել, և Անտոնեանի գրիչը անիրաւ և յանդուգն զրպարտութեան մղել, թէ իմ ստորագրած պատասխանս իմս չէր, թէ՝ խաղալիք մըն եմ եղած դերասանապետին։

Մինչդամ ընդ միշտ կ'ըսեմ թէ դուք և Անտոնեան առանց երկու կողմը լսելու երբոր կ'ելլէք անխիղճօրէն մեր քսել մեր և մեր դերասանապետին՝ բառին բովանդակ նշանակութեամբ անտրամաբան գրողներ էք, և այսուհետեւ ձեր գրութիւնները վերապահութեամբ պէտք է կարդալ ամէն պարագայի մէջ իսկ։ Աւելի մանրամասնութեանց չեմ ուզեր մտնել. այս տողերը բաւական են համոզել ձեզ և ընթերցող Թատերասէր հասարակութիւնը։ Սա ալ գիտցէք թէ Պ. Զափրաստ մինէ ամսական 450-500 ղշ.ի չափ գումար մը կ'առնէ, առ այժմ առկէ աւելի չենք կարող տալ իրեն. ամէն բան իր չափը իր սահմանը ունի այնպէս չէ՞ Պ. Թիւթիւնճեան։ Դուք ձեր ներելի յաւակնութիւնը այնքան կը յառաջացնէք որ աններելի ըլլալու կը հասնի, թո՛ղ որ յաւակնութիւնը ինքնին ներելի չէ և ոչ մէկ պայմանաւ։ Արդ խնդրելով միշտ ձեր ներողութիւնը, կ'աղաչեմ մի վշտանաք երբոր ըսեմ ձեզ թէ Թատերասէրի հովեր էք առած որ ձեզ կը մղէ ձեր ուզած կողմը. ուշադրութի՛ն, դեկը լաւ գործածեցէք խութերու մէջ չիյնաք։

Վ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Ց. Գ. Եթէ Զափրաստը սիրող էք կը յուսանք որ այս անհաճոյ վէճը չէք չարունակեր։

Ն.

ՅԵՏԱՄՆԱՑ ՔՆՆԱԴԱՏ ՄԸ

Շատ ցաւալի է երբ մարդ բաւական մտացի չըլլայ լաւ խօսել կարողանալու համար և ոչ ալ բաւական դատողութիւն ունենայ, լռել գիտնալու համար։

ԼԱ ՊՐԻՒՅԵՐ

Անցած օր պատահմամբ կարդացի Բիւզանդիոնի մէջ յետամնաց քննադատութիւնը սպատահական գրողի մը, որ քմահաճոյքը ունեցեր է, իր արձակուրդի ժամերուն մէջ անյուշտ, վերարծարծելու եռաձայն պատարագի երգեցողութեան մոռցուած խնդիրը և կարդ մը քմահաճ տեսութիւններ պարզելու «Ջիլինկիրեան և իր քննադատները» խորագրին տակ։ Այդ գրուածքը չատերու ծիծաղը չարժեց, որ էջ մը զրաբանութիւններէ ուրիշ ոչինչ կը պարունակէր։ Այդ պարագան սակայն՝ զայն հիւրընկալող խմբագրութեան և յօդուածագրին գիտնալիք բանն է, որու մասին ո՛ր և է կարծիք յայտնելու իրաւունք չունիմ։

Բայց ա՛յս որ պէտք կը տեսնեմ միջամտելու, Պ. Ց. Մկրտիչեանի գրուածքին ա՛յն մասն է, որուն մէջ իմ անունս ալ խառնելու ձախող մտածումը ունեցեր է, չեմ գիտեր ինչո՛ւ։ Դրնալըցի նամակագիրը, յայտարարելով հանդերձ ինձ համար, թէ «արուեստէն հասկցող մըն եմ» — պատիւ մը որու մասին չեմ գիտեր ինչպէս չնորհակալ ըլլալ իրեն — կ'աւելցնէ թէ «չեմ կրցած եղեր լաւագոյնս իմացնել եռաձայնին» և թէ՝ իրեն պէս երեւցեր է որ, խըծծանքներով նսեմացնել ջանացեր եմ Ջիլինկիրեանին ամբողջ գործը։

Թէեւ կրնայի երկարօրէն գրել այս մասին, բայց ուրախ օրուան Թիւ 1582 Մանզումէի մէջ Միհրան էֆ. Դարագաչեան կատարելապէս գիտակից տողերով պէտք եղած հարուածը տուած էր Պ. Մկրտիչեանին, իրենց իսկական արժէքին՝ այսինքն ոչնչութեան վերածելով անոր երկար աքնութեամբ աշխատած և ձեռնաւորնէ ի վեր պատրաստած երկու անհաջին յօդուածները, որով մեծ ըսելիք մը չի թողուր ուրիշներուն։

Անկարեւոր կը համարիմ մինչեւ իսկ յիշատակութիւնն ընել Ս. Բէճէճեան լրագրական–միջադէպին որուն կ'ակնարկէ նաեւ ուչիմ յօդուածագիրը։

Կը սպասէի, չիտակը, որ Բիւզանդիոնի խմբագրութիւնը իր կողմէ հաստատէր կամ հերքէր Պ. Մկրտիչեանին դիտողութիւնները, քանի որ ասկէց քանի մը ամիս առաջ իմ գրածներուս ինք համախոհ գտնուելով հիւրընկալեց իմ մէկ գրուածքս, եռաձայնին չուրջը, իբրեւ պատասխան Տիար Զարմայրի քննադատութեանց։ Եթէ իմ յայտնած կարծիքներս, զուտ արուեստագիտական տեսակէտով «խծծանքներ» էին, ուրեմն իրենին պէս լուրջ Թերթ մը պէտք էր մերժէր զանոնք. հակառակ պարագային՝ Պ. Մկրտիչեանին պէտք էր հասկցնել այս անգամ անսաչառօրէն, թէ «սխալ ճամբու մէջ է»։ Բայց Բիւզանդիոն ո՛չ միայն այս բանը չըրաւ, այլ մերժեց նաեւ տպելու երկտող մէկ նամակս զոր երեք օր իր խմբագրատան դարակներուն մէջ պահելէ վերջ կրկին ինձ վերադարձուց իմ պահանջմանցս վրայ, առարկելով թէ, պատշաճ չի տեսներ անոր հրատարակութիւնը իր էջերուն մէջ։ Անկողմնակալ խմբագրութեան ի՛նչ գեղեցիկ օրինակ...։

Գալով յօդուածագրին, չարժեր ասկէ աւելի բան մը ըսել իրեն նկատմամբ զոր չեմ ճանչնար ո՛չ անձամբ ո՛չ ալ անունով, իր ստորագրութիւնը առաջին անգամ ըլլալով պատիւ ունենալով տեսնելու Հայ լրագրութեան մէջ և այսքանը անբաւական էր՝ արուեստագիտական հեղինակաւոր քննադատի ու դատաւորի իրաւունք տալու համար իրեն։

Ըսեմ միայն, թէ ես ո՛չ Թիկնածու մը եղած եմ և ո՛չ ալ պիտի ըլլամ բնաւ, եռաձայն պատարագի երգեցողութիւն կազմակերպելու։ Հետեւաբար այդ տիրացուներէն ո՛չ ոքի «խիթ» պատճառելու հանգամանքը չունիմ։ Անգամ մը միայն, Պէչիկթաշի Թաղ. Խորհուրդը պատիւ ըրաւ զիս հրաւիրել Երգեհոնը վարելու, եռաձայն երգեցողութեան պահուն—իբրեւ դաշնակահար—և սիրայօժար ընդունեցի այս հրաւէրը։ Մէկ-երկու Ազգ. Օրաթերթերու խմբագրութեանց առաջարկութեամբ ալ, իմ խոնարհ կարծիքս յայտնեցի՝ երաժշտական տեսակէտով։

Ասկէ անդին որ և է յաւակնութիւն

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 102

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԻԲ.

Բօլ Տէրվէլ հրճուանք պատճառեց աւազակապետ Ճօն Վակի որ հիմա ինքզինքը Մայըլ անունով կը ներկայացնէր։ Ինք ու մեղսակիցը Նաթի Բարքէլ՝ արդէն նոր որս մը կը փնտռէին կողոպտելու համար և հիմա բախտը ինքնին կը ներկայանար։ Ֆրանսացի վաճառականը հարուստ ու միամիտ մարդ մը կ'երեւար, առանց անփորձ մեկու մը ամբողջ հարստութիւնը իրենց չոգենաւը փոխադրելէ ետք, ալ երկու վաղեմի ծովահէններու համար գուած մը ջուր խմելու հաւասար էր ո՛ և է աններելի միջոցով Ֆրանսացին ոչնչացընելը։

Այս ամէնքը չրջան կ'ընէին ծովահէնին մտքին մէջ որ անհամբերութենէն կը տանջուէր չկրնալով վճռել թէ ինչ եղանակով Ֆրանսացիին հարստութիւնը չոգենաւ փոխադրել տայ։ Բօլ Տէրվէլ կ'զգար խօսակիցին դիտումները ու կարելի եղածին չափ միամիտ հովեր տալով ինքզինք իրեն,

—Իրաւ որ, ըսաւ, թէեւ կարճ տեւակցութիւն մը ունեցանք, սակայն չեմ գիտեր ինչո՞ւ գրաւուեցայ ձեր ազնուութենէն։ Սիրելի՛ պարոն Մայըլ, կ'ընդունիմ ձեր առաջարկը, բեռներս որոնք մեծ մասամբ փղոսկրէ, վայրի գազանի մորթէ ու քիչ մըն ալ ոսկիի փոչիէ կը բաղկանան կը փափաքիմ որ ձեր չոգենաւը փոխադրուին վաղուընէ սկսեալ։

—Շնորհակալ եմ, Մ. Բօլ Տէրվէլ, պատասխանեց կեղծ Մայըլ, ուրախութենէն ճառագայթելով, քանի որ երկար ճամբորդութիւն մը պիտի կատարենք միասին, ուրեմն ձեզ ներկայացնեմ Նօէլ չոգենաւուս երկրորդ նաւապետը։

Աւազակապետը այս բառերը արտասանելէ ետք յանկանչական եղանակով մը իր քով հրաւիրեց Նաթի Բարքէլը որ քիչ հեռուն նստած էր ու զայն Ֆրանսացիին ներկայացնելով,

—Մըսթըր Պէնճամէն, ըսաւ, Նօէլ չոգենաւին երկրորդ նաւապետը, բարի ու ազնիւ ճէնթլմէն մը, որուն բարեկամութեան կրնայ վստահիլ մարդ։

Ետքը Մայըլ Ֆրանսացին ներկայացնելով,

—Պ. Բօլ Տէրվէլ, ըսաւ, ազնիւ ու համակրելի Ֆրանսացի մը։

—Ո՛հ, Ֆրանսացի, գոչեց Նաթի Բարքէլ կամ կեղծ Պէնճամէն, ինչ բախտաւորութիւն, և ո՞ր ֆրանսացին ազնիւ ու համակրելի չէ։

—Մեծ պատիւ կ'ընէք, պարո՛ն, պատասխանեց Բօլ Տէրվէլ, ուրախ եմ որ ձեզ նման ուղեկիցներով պիտի կատարեմ երկար ուղեւորութիւն մը, որ ուրիչ պայմաններով տաղտկալի պիտի ըլլար։

—Այդ մասին անհոգ եղիք, յարեց նաւապետի հովեր առնող կեղծ Մայըլ, Մըսթըր Պէնճամէն վայրկեան մը իսկ տաղտուկ չզգացներ ձեզ. անիկա գիտէ համեմել ճամբորդութիւնը սիրավէպերով, անէքթօտներով, որսորդական, ուղեւորական, արկածախնդրական հաքարումէկ պատմութիւններով, որոնց երբը ունի կարծես, այնչափ գիտէ տառել տալ իր ընկերութիւնը։ Բայց ինչո՞ւ հոս կեցեր ժամավաճառ կ'ըլլանք, հրամմեցէք չոգենաւ երթանք, հոն մէկ մէկ ուիսքի ու պատառ մըն ալ երչիկ կը հրամցնէ մեզ անչուշտ Պէնճամէն։

—Ինչո՞ւ չէ, ինչո՞ւ չէ, պատասխանեց Պէնճամէն, և գրպանին ծայրէն չչակ մը հանելով թեթեւ մը սուլեց։ Հինգ վայրկեան ետք նաւակ մը եկաւ, ուր երեքը մէկէն նստելով ուղղուեցան դէպի Նօէլ չոգենաւը։

ԻԳ.

Ուղեւորներն ալ պարապ կեցած չունէին. ամէնքը մէկէն իրենց իջեւանած պանդոկին մէկ խորշը առանձնացած, հեռադիտակով մը կը զննէին ծովեզերքը անցած դարձածները, Ֆրանսացիին ու երկու ծովասպատակներուն միջեւ։ Երբ երեքը մէկէն նաւակ մտան,

—Գործը յաջողեցաւ, գոչեց միլիոնատէրը, մարդոցը հետ մտերմացաւ և հիմա Միս Էլէն զբօսանաւը կ'երթայ. բայց պիտի կրնա՞յ ճանչնալ արդեօք։

—Ես մեր առանձնութեան մէջ մանրամասնաբար նկարագրած եմ զբօսանաւը, ըսաւ նօտար Վիլֆրիտ, Բօլ Տէրվէլ խիստ ուչիմ է ու ամէն բան միտքը կը պահէ։

—Խնդիրը երկու վատերը ձեռք անցնելուն վրայ է, յարեց Սըր Ճէյմս Կուպի, չոգենաւը նշանակութիւն չունի։

—Ինչո՞ւ, ընդմիջեց Էլէն, չոգենաւը իմ կեանքիս ամէնէն մեծ դէպքերէն մէկին հետ սերտ առնչութիւն ունեցող յիշատակարան մըն է, ինչո՞ւ կորսնցնենք զայն.

—Հիմա անհրաժեշտ եղածը համբերութիւնն է, ըսաւ Գրիգորի Շորթ, մեր դատը ճարտար ձեռքի մը մէջ կը գտնուի և մեզի կ'իյնայ ձախող քայլով մը գործը չվտանգել. ամէնէն առաջ պէտք է որ բնաւ մարդու չերեւանք ու մեր գոյութիւնը ծածկենք թշնամիներէն, մինչեւ որ մեր ֆրանսացի բարեկամը վերադառնայ։

Ուղեւորներուն այս տաք խօսակցութեան պահուն, ներս մտաւ իրենց թարգմանութիւն ընող բնիկը Ճօն ու մանրամասնաբար պատմեց ֆրանսացիին ու երկու ծովահէններուն մինչեւ անցած դարձածը, ո՛րչափ որ կրցած էր հասկնալ հեռուէն հեռու զանոնք դիտելով։

Միւս կողմէ նաւակը զուարթ տրամադրութեամբ հասաւ Նօէլ չոգենաւը, որուն երբ կամրջակին վրայ ոտք կոխեցին, ֆրանսացին հիացական չարժուձեւերով։

—Իրաւ որ ընտիր զբօսանոց մըն է աս Նօէլ չոգենաւը, ըսաւ, կարծեմ չատ ուղեւոր ալ չէք առներ։

—Մենք ընտանեօք միայն ուղեւոր կ'ընդունինք, պատասխանեց աւազակապետ Մայըլ, անանկ աժեմը չ'աժեմը ներս չենք առներ. արդէն մեր նպատակը աւելի վաճառականութիւն է և այս ծովեզերքները կը հանդիպինք միմիայն մեր անձնական գործերուն ու բեռներուն համար, որոնք կը բաւեն մեզ։ Իսկ դուք բացառութիւն կը կազմէք և պատիւ մըն է մեզի համար զձեզ իր մէջ ունենալը։

(Շարունակելի)

չանիմ ո՛չ ալ բաղձանք՝ եռաձայնի մասնակցելու, եթէ երբեք վերակենդանանայ։

Գրնալըցի Պ. Մկրտիչեան կրնայ հանգիստ ըլլալ այս կողմէ, յաջ եւ յանեակ սփռելով հանդերձ իր քննադատականներն ու դիտողութիւնները որոնց ո՛ր աստիճան ուղիղ ըլլալն ալ խնդրոյ առարկայ է, սակայն, չմոռնանք աւելցնելու, և որոնց չափը ճանչցուց Մանզումէ։

Խնդրելով Պատ. Խմբագրութենէդ որ հաճի հրատարակել երկտողս Մանզումէի մօտաւոր մէկ թիւին մէջ, իմ բոլոր հակիրճ լուսաբանութիւնը անձնական տեսակէտով, կը կանխեմ շնորհակալիքս։

Ձերդ յարգանօք
ԳԷՈՐԳ ՈՒԿՆԱՏԵԱՆ

Բերա, 22 Օգոստ. 906

ԱՐՏԱՔԻՆ

Միջազգային Կացութիւնը

ԱՆԳԼԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԷՆ ՎԵՐՋ ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԻՇԽԱՆ ՊԻՒԼՈՎԻ ՀԵՏ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի թղթակցութիւն Լոնտոնէն

Սիտնի Հուիթմէն Տէյլի Մէյլի մէջ կը հրատարակէ երկար յօդուած մը ա՛ն տեսակցութեան վրայ, զոր Պիւլով իշխանին հետ ունեցաւ Նորտրնէյի մէջ, ուր քանի մը օր իշխանին հիւր եղած էր։ Սիտնի Հուիթմէն իր տեսակցութեան կը կցէ քանի մը յոյժ համակրալից դիտողութիւններ իշխան Պիւլովի վրայ, որուն համար կ'ըսէ թէ իշխան Պիւլով մին է աշխարհի ա՛ն սակաւաթիւ անձերէն, որոնք ազգի մը մտաւորական ընտրելագոյն դասակարգը կը կազմեն, և որոնց մէջ կը հայլիանայ դարուն տիեզերական ամենաբարձր դաստիարակութիւնը։

Անգլիոյ մասին Պիւլով իշխանին գաղափարներուն վրայ կը գրէ Հուիթմէն.— «Իշխան Պիւլովի հետ անձնական երկարատեւ ծանօթութեամբս կրնամ հաստատել թէ ինք միշտ ի սրտէ բաղձացած է Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատուած տեսնել։ Ըստ այնմ պարտք համարեցայ ըսել իրեն թէ Անգլիոյ մէջ շատ շրջանակներու կողմէ տակաւին տարակոյս կայ թէ Պիւլով իշխան անկեղծ ըլլայ այս մասին։ Կայսեր յայտարարութիւնը թէ «Գերմանիոյ ապագան ջուրին վրայ է», մասամբ պատասխանատու է այս անվստահութեան, բայց ամէն բանէ առաջ, ըսի իշխանին, Անգլիոյ մէջ անվստահութիւնը սա՛ պարագայէն առաջ կուգայ որ Գերմանիա վերջին ժամանակներուն ա՛յնքան արտասովոր կերպով շատ մարտանաւեր կը շինէ։»

Ասոր վրայ ըսաւ իշխան Պիւլով.— «Կ'ընդունիմ որ մարտանաւերու շինութեան մէջ մեծ յառաջդիմութիւններ ըրած ենք, որովհետեւ ուրիշ ամէն Պետութեան պէս մենք ալ նաւատորմիղի մը պէտք ունինք, որ համեմատական ըլլայ ծովու վրայ մեր առեւտրական շահերուն մեծութեան, բայց իրապէս այսօր մեր նաւատորմիղը տակաւին շատ փոքր է մեր անդրծովեան վաճառականութեան բաղդատմամբ, մանաւանդ երբ նկատի առնենք միւս Տէրութեանց համեմատականական ոյժը։ Ամէն պարագայի մէջ սակայն անտեղի է ենթադրել թէ Գերմանիա կը փափաքի Անգլիոյ հետ մրցումի մտնել ծովու վրայ գերազանցութեան համար։ Դէպի լուսին երկաթուղի մը շինելու ամբաստանութեան պէս բան մըն է ասիկա։ Բոլոր այս պատրուակները կատարեալ անմտութիւններ են, և վերջին աստիճան կը ցաւինք որ այսպիսի ցնորական գաղափարներ մեր մէջ տածող մարդիկ կը գտնուին։»

Սիտնի Հուիթմէն դիտել տուաւ.— «Ո՛չ թէ միայն այդ գաղափարները ցնորական չեն գտներ, այլ Անգլիոյ մէջ մարդիկ կան որոնք կ'ենթադրեն թէ Գերմանիա կ'աշխատի արգելքներ յարուցանել Անգլիոյ դէմ, ուր որ կարելի է, ըլլայ Զինաստանի, ըլլայ վաճառականութեան ամէն տեսակ ասպարէզներուն և կամ շահաստաններուն մէջ։»

Ասոր պատասխանեց իշխան Պիւլով. — «Շատ լաւ նշմարած եմ ասիկա, բայց ո՞ւր է տրամաբանական փաստը թէ առեւտրականէն տարբեր մրցակցութիւն մը ունեցած ըլլանք Անգլիոյ հետ ո և տեղ մը, և այս առեւտրական մրցակցութիւնն ալ ընդհանուր աշխարհի մէջ գոյութիւն ունի առ հասարակ, և ըստ ամենայնի օրինաւոր է։ Կը յիշեմ որ երկու տարի առաջ անգլիական մամուլին մէկ մասը ենթադրեց թէ Գերմանիոյ ձեռքը կայ Թիպէթի գործին մէջ, ինչ որ բոլորովին անհիմն էր։ Ուրիշ ամէն չահաստաններու և առեւտրական ձեռնարկութիւններու մասին ալ անգլիական մամուլին յանկերգը նո՛յն է.— Գերմանիա մեզի հակառակ կը գործէ։ Մենք մեր դիմացը առեւտրական ախոյեաններ միայն կը տեսնենք։ Ճշմարիտ է որ Գերմանիա զանազան զիջողութիւններով և աշխատութեամբ չահաստաններ գտած է իրեն համար աշխարհի ամէն կողմերը. մենք ամէն կողմ դրամին ետեւէն կը վազենք, ինչպէս ըսած է Գերման պաշտօնատար մը, և մեր վազքին ետեւէն չհասնողները կը սկսին ամբաստանել մեզ թէ հակառակութիւն է ըրածնիս։ Գերմանացիք իրենց գտած տեղերը չարաչար և խղճմտօրէն կ'աշխատին, և բացորոշ արդիւնքներ առաջ կը բերեն։ Նկատողութեան առէք մեր ճարտարարուեստական ձեռնարկութեանց մեծութիւնը, ամէն կողմ բացած մեր գերմանական դպրոցները, հիւանդանոցները, և պիտի տեսնէք որ իրենց առած դրամին փոխարէն արժանաւոր ծառայութիւններ կը մատուցանեն։»

Խօսակցութեան ընթացքին մէջ Պիւլով իշխան ըսաւ թէ շատ հետաքրքրութեամբ և սիրով իմացած է որ Անգլիա կ'ուզէ հետեւիլ գերմանական մէթոտներուն վաճառականութեան մէջ և կրթական խնդիրներուն մէջ, և ի մասնաւորի ծրագիր մը ունի Անգլիոյ մէջ արհեստագիտական բարձրագոյն դպրոց մը հաստատել Շարլօնթէնպուրկի գերմանական հաստատութիւնը տիպար բռնելով։ Առաջ նշան մը կը համարի ասիկա, ո՛չ թէ անոր համար որ ուրիշ ժողովուրդներուն հաստատութեանց կոյր հետեւողութիւնը ուղիղ բան մը կը նկատէ, այլ որովհետեւ Անգլիոյ մէջ գերմանական տիպարին համեմատ բազմարուեստեան վարժարանի մը հաստատութիւնը դարձեալ կ'ապացուցանէ սա՛ մեծ ճշմարտութիւնը թէ բոլոր ազգերը իրարմէ առաւել կամ նուազ կախում ունին, և պարտաւորուած են իրարմէ բան սորվելու։ Երկրի մը տնտեսական բարօրութիւնը ի վնաս ուրիշի մը չի բաղձացուիր, այլ ասոր բոլորովին հակառակը։ Չկայ ազգ մը որ ուրիշէ մը աւելի բան սորված ըլլայ որքան Գերմանիա Անգլիայէն, և երբ այսօր Անգլիա միտքը կը դնէ թէ ինք ալ կրնայ Գերմանիայէն բան մը սորվիլ, մենք գերմանացիքս ալ միւս կողմէն այսօր եւս լաւ դասեր կրնանք ընդունիլ Անգլիայէն։

Ֆրիտրիխսհոֆի մէջ վեհապետական տեսակցութեան մասին ըսաւ իշխան Պիւլով.— «Այս տեսակցութեան վրայ շատ մը կողմերէ գրուածները հաւանաբար պէտք է վերագրել ամրան տաք օրերուն տպաւորութեան. լրագիրներուն խմբագրապետները օդափոխութեան գացած են, և անոնց փոխանորդները իրենց եռանդը ցոյց տալ կ'ուզեն։ Իրողութիւնը ա՛յն է թէ Քրոնպէրկի մէջ քաղաքական սուր խնդիրներու վրայ չխօսուեցաւ, սա՛ պարզ պատճառաւ որ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ այդպիսի սուր խնդիրներ չկան։ Երկու վեհապետներուն տեսակցութիւնը մեծ քայլ մըն էր երկու ազգերուն միջեւ թիւրիմացութիւնները հարթելու ճամբուն վրայ, և Անգլիոյ թագաւորին գտած սրտագին ընդունելութիւնը արդիւնքն է ա՛յն յարգանքին, զոր կը զգանք ա՛յնքան մեծ Պետութեան վեհապետին նկատմամբ, և արդիւնքն է ա՛յն ազանչացման, զոր անիկա իր պետական մարդու մեծամեծ կարողութիւններովը ամէնուրեք արթնցուցած է։»

* *

Այս տեսակցութեան վրայ Տէյլի Մէյլ իր գրած խմբագրականին մէջ կ'աշխատի պարզել թէ հակառակ բոլոր տրուած ապահովութիւններուն Գերմանիա իր նաւատորմիղը Անգլիոյ դէմ կը շինէ միայն, և թէ Գերմանիա Անգլիոյ հակառակութիւն ընելու նպատակաւ գաղթային առեւտրական և ճարտարագործական ձեռնարկութիւններ կ'ընէ։ Տէյլի Մէյլ կ'ըսէ. «Արդի գերման քաղաքականութեան չարժառիթն է կայսեր սա՛ խօսքը.— «Մեր ապագան ջուրին վրայ է», և Գերմանք դիւրաւ պիտի չվհատին իրենց ձեռնարկէն։ Գերման Կայսրութեան պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ ինչպէս ըստ երեւութին անյաղթելի արգելքներ յաղթուեցան համբերատարութեամբ, կազմակերպութեամբ, կորովով և գիտական մէթոտներով։ Ժամանակ եղած է որ բնաւ խելքէ միտքէ չէր անցներ թէ Բրուսիա օր մը ախոյեան պիտի հանդիսանար Ֆրանսայի զինուորական զօրութեան։ Գալով մեզի, մենք կը խորհինք որ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ բարւոք յարաբերութիւններ հաստատելու լաւագոյն միջոցը սա՛ է որ Անգլիա ամէն պարագայի մէջ պէտք է ամբողջ պահէ իր ծովային գերակշռութիւնը, և ոչ թէ զինընկէցութեամբ փորձութիւններ առաջ բերէ գերման պատերազմական կուսակցութեան մէջ, փորձութիւններ՝ որոնք կրնան ա՛յնքան զօրաւոր ըլլալ որոնց դէմ գործել անկարելի ըլլայ յետոյ Անգլիոյ։

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ ՆԱՒԱՅԻՆ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔԸ

«Ստանտարտ»ի մասնագէտ թղթակցէն

Նաւային ծախքերը զեղչելու համար անգլ. կառավարութեան որոշումը Մեծին Բրիտանիոյ իրական պէտքերուն համապատասխան չէ բնաւ։ Քանի մը տարրական նկատողութիւններ այս տեսութեան ճշմարտութիւնը ցոյց կուտան։ Գերման կայսրը—անձնաւորութիւն մը՝ որուն քով Անգլիոյ մէջ իւրաքանչիւր քաղաքական դէմք թզուկ մըն է, թերեւս բացի Մր. Չէմպըլէնէն—խանդավառ ոգեւորութեամբ յառաջ կը տանի իր տեսութիւնը ա՛ն մտօք թէ «Գերմանիոյ ապագան ջուրին վրայ է»։ Վիլհէլմ Ա., Պիզմարք, Մոլթքէ և Ռոօն իրենց կրցածը ըրին ցամաքին վրայ հաստատելու համար Գերմանիոյ զինուորական գերակշռութիւնը, Վիլհէլմ Բ. վեհապետը ա՛ն ժողովուրդին, որուն համար շատ նեղ կուգայ իր բընակած տեղը, կ'աշխատի կը ջանայ նոր ճամբաներ փնտռելու, զորս ծովային զօրութեամբ միայն կարելի է ձեռք բերել։ Գերմանիոյ մէջ նաւային այս մեծ պայքարը ուժգնօրէն կը մղուի։ Գերմանական Նաւային Դաշնակցութիւնը 800,000 անդամ գտած է։ Նոյն իսկ դպրոցական տղաքը ծովային զօրութեան նշանակութիւնը հասկնալու դրութեամբ կը դաստիարակուին, սինեմաթօկրաֆի օգնութեամբ։ Կայսրը գերման կայսրութեան ծովային երազներուն քաղաքականութիւնը բնաւ թագած չէ։ Իր աչքին առջեւ միշտ վառ կը մնան այդ ծովային զօրութեան միջոցաւ ապագային առեւտրական մըրցանակները.— Անվէրս, Ռոթէրտամ և Թրիեսթէ, ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն դուրս թեւեր տարածող Գերմանիա մը, հիւսիսային ծովէն մինչեւ հեռուները։

Ռուսիոյ նաւային զօրութեան անկումը մեզի բնաւ օգտակար եղած չէ։ Երբ Ռուսիոյ նաւատորմը զօրաւոր էր, և ցամաքային ոյժն ալ անխոռ, իր զինակիցը՝ Ֆրանսա կրնար նաւային չափաւոր զօրութեամբ մը գոհ ըլլալ։ Հիմակ որ ռուսական նաւատորմիղը դադրեցաւ գոյութենէ,— գոնէ քանի մը տարիներու համար,—և Գերմանիա երկու ճակատի դէմ պատերազմ ընելու երկիւղէն թեթեւցաւ, Ֆրանսա պարտաւոր է ծովային զօրութեան հաւասարակշռութիւնը պահպանել իր սեփական հակառակորդին հետ, և հարկ տեսաւ նաւային նոր շինութեանց ընդարձակ ծրագիր մը ընդունելու։

Հետեւեալ կերպով կարելի է պարզել թէ ի՛նչ պատճառաւ Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը չզգեցաւ անցեալ Դեկտ.ին իր հրատարակած մեր նաւային պէտքերուն ծրագրէն, և հաւանեցաւ ջնջել հարկ գտուած չորս զրահապատ մարտանաւերէն մին.—

1. Տրէտնօթ հաւասար է երկու մարտանաւերու կռուող ոյժին. և ո՛չ մէկ ուրիշ Տէրութիւն այս միջոցիս չի շիներ ո և է մարտանաւ որ կարենայ դասուիլ Տրէտնօթին հետ։

2. Տրէտնօթը դուրս հանելով, Լորտ Նէլսըն և Էտուարտ Է. մարտանաւերուն նման տասը մարտանաւեր ունի Անգլիա, որոնց մօտեցող են միայն ռուսական Բավէլ Ա. ճապոնական Քաշորին և ամերիկեան Նիւ Հէմբշիր և Քոննէքթիքըթ տեսակները։

3. Անգլիական Ինվինսիպլ մարտանաւին տեսակները, թէև պաշտօնապէս զրահապատ յածանաւ նշանակուած են, իրօք զրահաւոր են, և աւելի կարող են կռուելու գերմանական Էլզաս կամ ֆրանսական Ռեբիւպլիք տեսակներու դէմ քան Թօկոյի զրահապատ յածանաւերը ռուսական Սուվարօվին կամ Պորոտինոյին դէմ։

4. Տրէտնօթի փորձերը ի մօտոյ անդի պիտի ունենան, և լաւ է որ անոր մասին հարկ եղած տեղեկութիւնները քաղուին փորձերուն ատեն, իր տեսակէն մարտանաւերու շինութեան բազմածախս ծրագրի մը ընդունելութենէն առաջ։

5. Եթէ փորձերը գէշ երթան, այն ատեն նորէն կը վերադառնանք աժան և սըրնթաց մարտանաւերու շինութեան կողմը։

Այս պատճառաբանութիւնը ջրել չէ միտքս։ Բրիտանական նաւատորմիղը հակառակ չորրորդ զրահապատ մարտանաւի մը ջնջումին և հակառակ Մօնթէկիւ մարտանաւին կորուստին, կրնայ իր գործը տեսնել։ Առ այժմ շատ առաջ ենք մարտանաւերու թէ՛ թուով և թէ զօրութեամբ երկու նոյն իսկ ուրեք Տէրութեան դէմ (եթէ Միացեալ Նահանգները հաշուէն ջնջենք, և միայն հաւանական հակառակորդ նկատենք Գերմանիան, Ֆրանսան և ուրիշ փոքր տէրութիւն մըն ալ։»

Բայց ապագան պէտք է աչքի առջեւ ունենանք, և եթէ այս տարուան զեղչը նախընթաց ըլլայ ուրիշ զեղչերու, այն ատեն ապագան ծանր կ'ըլլայ, որ կը տանի կա՛մ ուղղակի անգլիական ձախողութեան մը և կամ աճ ու սարսափ պատճառող ապագայ ծախքերու։

Ներկայ կացութիւնը ամփոփենք իրողութիւնը լաւ ըմբռնելու համար։

Բաղդատութեան իբրեւ ամէնէն մօտակայ թուական առնենք 1908 տարին։ Բրիտանական նաւատորմին առաջին չարքը այն տարին հետեւեալը պիտի ըլլայ։

	Թոնօ	Թնդ.	ինչէզնոց
1. Տրէտնօթ	18,000	տասը	12
2. Լորտ Նէլսըն	16,500	չորս	12
3. Էտուարտ Է.	16,350	չորս	9.2
4. Սուիֆթշիւր	11,800	չորս	10
5. Ֆորմիտէպլ	15,000	չորս	12
6. Տընքէն	14,000	չորս	12
7. Քէնօբըս	12,950	չորս	12

Հոս գրինք միայն առաջին միութիւնները նոյն տեսակին վերաբերող մարտանաւերուն, և անոնց խոշոր թընդանօթները։ Այս եօթը օրինակները 32 մարտանաւերու ամբողջութիւն մը կը կազմեն, ընդ. ամէնը 126 տասներկու ինչէզնոց, 8 տասը ինչէզնոց, 52 ինը ինչէզնոց, 28 եօթը ինչէզնոց և 308 վեց ինչէզնոց թնդանօթներով, 18 մղոն միջին (անուանական) սրընթացութեամբ։ Այս մարտանաւերէն ամէնէն հինը 1897ին շինուած է, և 1908ին տասը տարեկան պիտի ըլլայ։

Ֆրանսա նոյն թուականին պիտի ունենայ 11 մարտանաւ 18 հանգոյց արագութեամբ, 44 տասներկու ինչէզնոց, 156 վեց ինչէզնոց թնդանօթներով։ Նոյն տեսակէն 12ի չափ ալ պահեստի ունի, ինչպէս Անգլիա վերի տեսակներէն դուրս ալ պահեստի ունի։

Գալով Գերմանիոյ, պիտի ունենայ (միշտ մէկ տեսակը առնելով) 20 մարտանաւ, տասը հատը 13,200 թոնօնոց և 5ը 11,830 թոնօնոց և 5ը 11,150 թոնօնոց 18 հանգոյց անուանական սրընթացութեամբ, 40 տասնըմէկ ինչէզնոց, 40 ինը ինչէզնոց, և 280 վեց ինչէզնոց թնդանօթներով։

1908ի սկիզբը կացութիւնը հետեւեալ կերպով պիտի ըլլայ, առաջնակարգ զրահաւորները նկատի առնելով.—

	Մարտանաւ	Թնդանօթ	
Մեծն Բրիտանիա	32	126, 12	ինչզ.նոց
		60, 10 և 9	»
		28, 7. 5	»
		308, 6	»
Ֆրանսա և Գերմ.	33	44, 12	»
		40, 11	»
		40, 9.4	»
		436, 6	»

Այսինքն, Մեծն Բրիտանիա ամէն տեսակ 522 թնդանօթ կը հանէ երկու Տէրութեանց 560 ծովային թնդանօթներուն դէմ։ Սակայն ասիկա մեծ բան մը չապացուցաներ։ Մեծագոյն թնդանօթներու իր գերակշռութիւնը Մեծին Բրիտանիոյ գերակշռութիւնը կ'ապահովէ։

Բայց 1910ին հետեւեալը պիտի ըլլայ կացութիւնը.— Ֆրանսայի ամբողջը (գլխաւոր մարտանաւերը հաշուելով միշտ), որ 1908ին 11 էր, 17ի պիտի բարձրանայ, գերմանական ամբողջին վրայ ալ երկու, թնդանօթներու յարակից յաւելմամբ։ Գերմանիոյ առաջին գիծը պիտի ըլլայ 24 մարտանաւ 104 տասնըմէկ ինչէզնոց, 40 ինը ինչէզնոց և 280 վեց ինչէզնոց թնդանօթներով։

Այսինքն.—

	Մարտանաւ	Թնդանօթ	
Մեծն Բրիտանիա	30	156, 12	ինչզ.նոց
		52, 9	»
		236, 6	»
Ֆրանսա և Գերմ.	41	68, 12	»
		104, 11	»
		112, 9.4	»
		436, 6	»

Վերի թնդանօթներու հեռարձակութեան ոյժը առնելով, եարտայի հաշուով, հետեւեալը պիտի ըլլայ.—

Եարտա	անգլ. բնդ.	Ֆրանս. եւ գերմ.
9000	156	172
7000	208	274
4000	444	710

Կը տեսնուի թէ ո՛րքան ետ կը մընանք երկու Տէրութեանց չափէն։ Չորս տարուան մէջ Ֆրանսա և Գերմանիա իրենց տորմիղներուն վրայ տասը մարտանաւ պիտի աւելցնեն մեր վեցին դէմ։ 1917ին երբ մեր ախոյեաններուն նոր ծրագիրները պիտի աւարտին, նոյն իսկ երկուքէն մէկուն դէմ նուազ զօրաւոր պիտի ըլլանք նոր, համասեռ մարտանաւերու հաշուով։ Ասկէց զատ մինչեւ այդ ատեն ճապոնական զինակցութիւնը իր վախճանին պիտի հասնի, և եթէ չնորոգուի, հարկ պիտի ըլլայ մեզի դարձեալ զրահաւորներու տորմիղ մը պահել Ծ. Արեւելքի մէջ, թուով եռապատիկ ճապոնական նաւատորմիղի մը դէմ։

Եթէ Լա Հէյի ժողովին մէջ առաջ քշենք մեր տնտեսագիտական ծրագիրը, կը տեսնենք թէ ի՛նչ ձախող կացութեան կը մատնուինք։ Յիշենք նաեւ որ չորս գերման նաւարաններ յայտարարած են որ ամէն երկու տարին անգամ մը կրնան երկու խոշոր զրահապատ յածանաւ շինել, և երկու ուրիշի ալ շինութեան սկսիլ նոյն միջոցին։ Ուրիշ չորս նաւարաններ ալ նոյնը կըրնան ընել, եթէ ապսպրանք ըլլայ։ Արդ մենք ունինք երեք արքունի նաւարան և ինը մասնաւոր նաւարան, որոնք սովորաբար խոշոր մարտանաւ կը շինեն։ Բայց նկատի առնելիք կէտ մը կայ. ցարդ մեր մասնաւոր նաւարանները արքունի ապսպրանք չեղած ատեն օտար Տէրութեանց համար գործ կը շինեն։ Վերջին տարիներս մանաւանդ ճապոն շատ գործ հայթայթեց։ Հիմա աս ալ վերջացաւ։ Իւրաքանչիւր տէրութիւն այսուհետեւ իր երկրին մէջ պիտի շինէ։ Տարուէ տարի բրիտանական ծրագիրը պզտիկնալով, մեր նաւարաններէն ոմանք իրենց դուռները պիտի գոցեն, կամ իրենց դիւրութիւնները պիտի նուազին, և հետեւաբար հարկ եղած կամ մեր ուզած ատենը պիտի չկրնանք աճապարանք գնել տալ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Պէրլինէն Լոնտոն դարձող պատերազմական նախարար Հէլտէյն կը յայտարարէ թէ Պերլինի բարձրագոյն շրջանակներուն մէջ սա համոզումը կայ որ անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը Գերմանիոյ համար վտանգ մը չէ, այլ մեծ առաւելութիւն մը։ Հէլտէյն վաւերական շրջանակներու մէջ վճռական փափաքը տեսեր է Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ ջերմ յարաբերութիւններ հաստատելու, և Հէլտէյն տարակոյս չունի որ ընդհանուր քաղաքական կացութիւնը իրապէս բարւոքուած է։

Որովհետեւ Անգլիոյ պատերազմական նախարարը Վիլհէլմ կայսեր հետ երկար խօսակցութիւններ ունեցաւ, տարակոյս չկայ որ իր այս յայտարարութիւնները մեծ կարեւորութիւն ունին։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ.— Ս. Լուիի ամերիկեան վերջին արուեստահանդէսին նախագահ Մր. Ֆրէնսիս՝ Վիլհէլմ կայսեր մօտ ունկընդրութեան միջոցին, փափաք յայտնեց որ կայսրը Ամերիկա այցելէ, հաւաստելով թէ Ն. Վեհափառութիւն ամերիկեան ժողովուրդին կողմէ ա՛յնպիսի ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ, որուն նմանը ո՛չ մէկ մարդու եղած է։

Կայսրը պատասխանեց.— «Շատ ուրախ եմ ամերիկեան ժողովուրդին կողմէ իմ անձիս մասին ցոյց տուած հոգածութեան համար, և ես ալ կը փափաքիմ անգամ մը տեսնել Միացեալ Նահանգները, բայց իմ երկրիս մէջ շատ գործեր ունիմ ընելիք։»

ՅՈՐԵՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԸ.— Ընկերվարական երեսփոխան Մ. Ժիւլ Քութան իր հսկայակերպ երեւոյթով, իր երկայնավարս խոշոր մօրուքով և իր սպառնական ձայնով Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին ամէնէն ժողովրդական դէմքերէն մին է։ Իր բարեմոյն բնաւորութեան և զուարթախօսութեան համար, կը ներեն իրեն յաճախ Ժողովին մէջ իր պատճառած խառնաձայն աղաղակները։ Ձախակողմեանք ալ ասանկ երեսփոխան մը ունին, Պօտուէ տ'Աստ որ միշտ խնդիր կը յարուցանէ։ Հակառակ իր երեսփոխանական տարեթոշակին Քութան հազիւ ծայրը ծայրին կրնայ բերել, որովհետեւ տասներեք զաւակ ունի կերակրելիք։ Մ. Քութան Երեսփ. Ժողովին վերջին նստաշրջանին մէջ բոլոր ֆրանսացի հեծելանուորդներուն սիրտերը գրաւեց։ Իր առաջարկութեան վրայ հեծելանիւներուն ենթարկուած տուրքը կէս առ կէս իջաւ։ Սփորթի թերթ մը ասոր վրայ պարագլուխ եղաւ հեծելանուորդներուն բարերարին պատուոյ նուէր մը ընել։ և շատ չտեւեց, բաւական կարեւոր գումար մը հաւաքուեցաւ։ Հանգանակութեան գլխաւորը ուզեց իմանալ Մ. Քութանի փափաքը։ Շքադրա՞մ կ'ուզէ կամ ժամացոյց, թէ արծաթեայ գրչի տուփ, թէ պատկեր մը։ Մ. Քութան պահ մը մտածեց և ըսաւ.— «Տասներեք զաւակ ունիմ։ Ամէնքն ալ կ'ուզեն հեծելանիւ, բայց գրպանս չի ներեր անոնց այս փափաքը լըրացընելու։ Ուստի ինծի համար պատուոյ նուէր մը գնելու յատկացուած դրամով նո՛յնքան հեծելանիւ գնեցէ՛ք, և զաւակներուս ղրկեցէք, պզտիկներուս։» Բարի հօրը փափաքը կատարուեցաւ։ Գումարը բաւեց չորս փառաւոր հեծելանիւ գնելու։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Ֆրանսական ռազմափորձերուն ներկայ եղող օտար սպաներուն առջեւ զօրավար Միշէլ հացկերոյթի միջոցին բաժակ առաջարկեց սպաներուն ներկայացուցած օտար վեհապետներուն կենացը, և խօսքը ուղղելով անգլիացի սպայ զօրավար Ֆրէնչի, մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց իր ներկայութեան համար, որ նոր ապացոյց մըն է Ֆրանսայի մասին Անգլիոյ թագաւորին համակրութեան և երկու երկիրներուն սրտագին յարաբերութեանց։ Բաժակը բարձրացուց Անգլիոյ արքայական ամօլին, անգլիական բանակին կենացը։ Զօրավարը Ֆրէնչ ֆրանսերէն լեզուով շնորհակալութիւն յայտնեց զօրավար Միշէլի սիրալիր խօսքերուն, և խմեց ֆրանսական բանակին կենացը։ Բոլոր միւս սպաներուն ուշադրութիւնը հըրաւիրեց այս պարագան։

ՉԻՆՈՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ.— Եւրոպայէն նոր դարձող պատուիրակներուն տեղեկագրին վրայ, Չինու կայսրը հրովարտակով մը կը հրամայէ փոխարքաներուն և կառավարիչներուն, ապագայ վարչութեան սկզբունքները այժմէն սորվեցնել ժողովուրդին։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴԻԱԿԻԶԱՐԱՆ. —Շթութկարթի քաղաքապետութիւնը տեսնելով որ ամէնէն աղքատներէն անգամ բարձր գիներ կը պահանջուին իբրեւ յուղարկաւորութեան ծախք որոշեց քաղաքին համար դիակիզարան մը չինել, և առաջարկել աղքատներուն ցարդ նշանակուած գիներէն շատ պակաս գնով դիակիզել։ Շթութկարթի մէջ թաղման և գերեզմանի համար ամէնէն պակաս գինը 85 մարք է։ Քաղաքապետութիւնը կ'առաջարկէ Շթութկարթի աղքատները դիակիզել 20 մարքի, ամէն ծախք մէջը ըլլալով։

ՃԻԶՈՒԻԹՆԵՐՈՒՆ ԺՈՂՈՎԸ. — Շաբաթ օր, Եւրոպայի և Ամերիկայի ճիզուիթներուն բոլոր պատուիրակները հաւաքուեցան Գերման Քոլէժին մէջ, ուր մեռած էր իրենց վերջին զօրավարը, իր յաջորդը ընտրելու համար։ Հարաւային Ամերիկա, Ափրիկէ, Ասիա, և Աւստրալիա ներկայացուցիչ չունէին որովհետեւ այդ տեղերուն ճիզուիթները պարզ միսիոնարութիւններ են, որոնք Եւրոպայի և Միացեալ Նահանգաց տուներէն կախում ունին։ Պատուիրակները թուով 70է աւելի էին, և յոյժ հետաքրքրաշարժ խումբ մը կը կազմէին զանազան ազգութեանց եւ տիպարներու տարբերութեան պատճառաւ։ Փոխ-զօրավար՝ Հայր Ֆրէտտի, որ հանգուցեալ զօրավարին կողմէ առժամեայ պետ կարգուած էր Միաբանութեան, կը նախագահէր ժողովին, և կարճ այլ պերճախօս դամբանական մը խօսելով գովեստ կարդաց հանգուցեալ զօրավար Հայր Մառթէնի։ Յետոյ ճիզուիթական Միաբանութեան ներկայ կացութեան վրայ ընդհանուր տեղեկագիր մը ներկայացուց։ Թուեց ա՛յն չարիքները որոնց դէմ ճիզուիթները պարտաւոր են կռուիլ Եկեղեցիին բարւոյն և կրօնքի յաղթանակին համար, ի մասնաւորի Ֆրանսայի մէջ, վեր բռնելու համար Պապին իրաւունքները Սպանիոյ մէջ, և արգիլել ըլլալու մի՛ գուցէ նոյն օրինակ պայքար մըն ալ Եկեղեցիին և Պետութեան միջեւ ծագի Գերմանիոյ և Անգլիոյ մէջ։ Ըսաւ թէ պէտք է աճեցնել իրենց ազդեցութիւնը Ամերիկայի մէջ, աւելցընել իրենց կրթական հաստատութիւնները Իտալիոյ մէջ, և կռուիլ անկրօնութեան դէմ։ Իրենց գլուխ ընտրուելիք մարդը պէտք է յաջողապէս կրաուելու յատկութիւնները ունենայ։

ՔԱՂՑԿԵՂԻՆ ԴԱՐՄԱՆԸ.— Գերմանիոյ բժշկական շրջանակներուն մէջ բաւական աղմուկ հանած է Տր. Օթթօ Շմիթի յայտարարութիւնը թէ քաղցկեղին ժահրը գտած է։ Կ'ըսէ թէ այս ժահրը սնուցած է տեսակ մը սունկի մէջ, և անով վարակած է քանի մը տեսակ կենդանիներ։ Տր. Շմիթ ապահով է որ, թէ՛ մարդոց և թէ անասուններուն մէջ ժահրը մէկ է և նոյն։ Տր. Շմիթ հաստատական պատասխան տուաւ սա՛ հարցումին թէ կարելի՞ է իր տեսութեամբ բուժել քաղցկեղաւորները։ Յայտարարեց թէ պիտի կրնայ արտադրել հեղուկ մը, որ ենթակային ներարկուելով զօրաւոր հակազդեցութիւն մը պիտի գործէ քաղցկեղին սահմանին վրայ։ Եթէ գործողութիւն ալ ըլլայ, պէտք է ներարկումը ընել դարձեալ։ Տր. Շմիթ իբրեւ խուզարկու բարձր համբաւ մը ունի, բայց բժշկական գիտութեան առաջնակարգ մարդիկ, թէ՛ Պերլինի և թէ ուրիշ մեծ հիւանդանոցներու կեդրոններուն մէջ, սկեպտիկ դիրք մը բռնած են իր գիւտին վրայ մինչեւ որ իրենք անձամբ չքննեն զայն։

ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ԻՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ. Մարիէնպատի եկեղեցիին մէջ Տիկին Քէմպպել Պէնըրմէնի մահուան վրայ աղօթքի միջոցին, Էտուարտ թագաւոր ինք անձամբ դագաղին տորրոսը դրաւ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը։ Դագաղը եկեղեցիէն հանուելու վրայ էր, երբ թագաւորը մօտենալով վարչապետին ձեռքը թօթվեց և մխիթարական խօսքեր ըրաւ դող ձայնով։ Սըր Հէնրի Քէմպպել Պէնըրմէն շատ զգածուեցաւ թագաւորին այս համակրութենէն։

ԱՂԵՐՍԱԳԻՐ՝ ՊԱՊԻՆ ՈՒՂՂԵԱԼ. — Ֆրանսացի քանի մը հարիւր կաթոլիկներ թուղթ մը գրելով Պապին, ցաւ կը յայտնեն իր վերջին շրջաբերականին վրայ, յայտարարելով թէ Բաժանման Օրէնքը այլ եւս կարելի չէ ետ առնել, և թէ հարկ է իրաւախոհութեամբ և խոհեմութեամբ վարուիլ։ Թուղթը կը յիշեցնէ թէ Բաժանման Օրէնքը, ո՛րքան ալ առարկելի ըլլայ զուտ կրօնական տեսակէտով, ինչ ինչ գործնական առաւելութիւններ կ'ընծայէ, որոնցմով հանրային պաշտամունքը Եկեղեցիին ծէսերուն համաձայն պիտի գործադրուի Պետութեան զուտ անուանական հակակշռին տակ։

«Մենք կաթոլիկ ենք, և կաթոլիկ պիտի մնանք ;» կ'ըսեն նամակագիրները, որոնց մէջ քահանաներ ալ կան, «բայց, սրբազան Հայր, թոյլ տուէք որ Պետութեան հանդէպ մեր նուիրական պարտականութիւնը կատարենք։ Ֆրանսերէն լեզուն, զոր չէք գիտեր դուք, և մեր ֆրանսական միտքերը ա՛յնպիսի համարձակ և անկեղծ նկարագիր մը ունին, որ կասկածելի վճիռներու և մթին բանաձևերու հակառակ է։»

Թուղթը կ'եզրակացնէ յիշեցնելով Պապին թէ Ֆրանսա 1870էն մինակ մնաց, որովհետեւ Իտալիոյ դէմ Պապական Հռոմը կը պաշտպանէր և չէր ուզեր իր զօրքերը ետ քաշել, թէ կաթոլիկները ընտրական փոքրամասնութիւն մըն են Ֆրանսայի մէջ, և թէ եկեղեցական իրեղէններուն թուագրութեան միջոցին եղած ընդդիմութիւնը լոկ պղատոնական էր։ Կը աւանուի թէ այս նամակները բնաւ ախորժելի չեն կղերամիտներուն, և կղերային թերթերէն ոմանք մինչեւ իսկ անոր վրայ չեն խօսիր։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՍԲՈՐԹԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆ ՍՈՒՐԲԸ.—Ֆրանսացիք միշտ աւանդել կամ նուազ յայտնի կերպով երկրպագութիւն մատուցած են Տիանային և Ս. Իւպէրի բագիններուն։ Գուլիէլմոս Աշխարհակալին ժամանակէն սկսեալ բոլոր Թագաւորները և ազնուականները, բաց ի Լուի ԺԶ.ի Թագաւորութեան օրերէն, կ'որսային կամ նշան կ'առնէին։ Լուի ԺԶ.ի անվրէպ նշանառութիւնը առակի կարգ անցած է։ Ֆրանսայի բոլոր վեհապետներէն Նաբոլէոն միայն սբորթի մարդ չէր,

Ժամանակ անցնելով սբորթը ժողովրդական եղաւ, ա՛յնպէս որ իւրաքանչիւր Ֆրանսացի որ քանի մը սու ունենայ իր գրպանին մէջ, կրնայ ձուկ որսալ և եթէ քանի մը ոսկի ունենայ, կրնայ որսորդութիւն ընել։ Գիւղախումբերուն մեծ մասը իրենց յատուկ հողեր ունին հասարակ ժողովուրդին որսորդութեան համար, և Թարասքօն միակ վայրը չէ ուր Ս. Իւպէր կամ Տիանա կ'ողջունուի իբրեւ պաշտպան սուրբ։ Անցեալ օր երկու հազար Ներրովթներ (որսորդներ) Ս. Լազառի կոյարանէն մեկնեցան որսալու համար։

ՔՐՈՆԻԿ

ՆԱՄԱԿ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷ

Կալկաթա, 26 Յուլիս

Տեղիս Հոգեւոր Առաջնորդութիւնը և «Ազգասէր»ի Խնամակալութիւնը մի մեծ դարդ են ունեցել, որը Զուղայից գաղթողներ են պատճառել նրանց։ Գաղթողները մասնաւորապէս Զուղայի այն դասակարգից են պատկանում, որոնք ոչ մի կերպով օգտակար չեն կարող լինել ոչ իրանց և ոչ ալ ուրիշ աշխատութիւններին, նկատելով որ նրանք բոլորովին անտեղեակ են թէ՛ տեղական հանգամանքներին և թէ լեզուին։

Հէնց այս պարագայում այդ գաղթողների վիճակը կը լինի մի շատ ստօկալի և խղճալի վիճակ, որը միշտ զբաղեցուցել է և այժմ էլ կ'զբաղեցնէ կալկաթայի Հայերի պաշտօնական և սոսկական մասերին։

Մենք ոչ մի խօսք չենք ունենալ Հնդկաստան գնացողների մասին, եթէ նրանք միմիայն գործի, առեւտուրի համար գնային, իսկ փոքրերը միմիայն ուսումն աւարտելու։

Եթէ գնային վերջապէս նրանք, որոնք այնտեղ մի որ և է հարուստ կամ ազդեցիկ տէր ու տիրական ունենային։ Բայց իրականութիւնը դժբախտաբար բոլորովին ուրիշ պատկեր է ներկայացնում։ Հնդկաստան Զուղայի համար դառել է (դարձեր է) մի տեսակ ուխտատեղի։

Կալկաթա են ուղարկում այն հասակի փոքրիկներին, որոնք հէնց առաջին օթեւանում մըշնկիա՝ լաց են լինում «մայրիկս եմ ուզում» կանչելով։ Կալկաթա են գնում այնպիսիները, որոնք պարտքով տեղս են հասնում և մուրացկանութեամբ քարշ տալիս իրանց ողորմելի գոյութիւնը. իրենք այն տեղի եկեղեցու շէնքին բեռ դարձած, ընտանիքներն էլ տեղիս Ազգասիրականում Ընկերութեան շէնքին։

Զուղայեցիք գաղթում են ո՛չ թէ «կարիքից ստիպուած», այլ երբ տրամադրուում են գնալու, երբ յանկարծ սթափւում են, տեսնելով որ այսինչ պարոնը (հազարից մինը) Հնդկաստանի շնորհիւ «մարդ է դառել» իսկ իրանք ո՛չ։

Զուղայից և կամ ուրիշ տեղերից Հնդկաստան և ի մասնաւորի Կալկաթա գաղթող Մերազնեայք Կալկաթայի «խէյրաթխանա» կոչուած ազգային ձրի հիւրանոցում տարիներով եկեղեցու հաշուին ապրում են, միմեանց հետ գժտելով և զզուանք ու ամօթ պատճառելով տեղացի Հայերին։ Դեռ չենք խօսում այն բազարիկ դէպքերին մասին, երբ մի կամ երկու ռուփի ստանալու համար գտնւում են այնպիսիք, որոնք ամենայն ուրախութեամբ կռապաշտ հնդիկ մեռելի դագաղի առաջն ընկած զուռնա են փչում։ (Հնդիկի համար մեծ պատիւ է համարւում սպիտակամորթ մարդու այս ծառայութիւնը)։ Ոմանք էլ Հոնգ-Կոնգից (Չինաստան) «կըրէրի» կոչուած թուղթներ են բերում Կալկաթա վաճառելու, շատ չնչին եկամուտներով։ Մի մասն էլ հիւրանոցի գիշերապահութիւն է անում Հնդկաստանում, և կամ ծիաքարշի (թրամվայ) տոմսակ են հաւաքում։ Գաղթողներից մի մեծ մասն էլ Հնդկաստանի խուլ անկիւններում «ջութի» կամ որ և է հանքային հակառողջական պայմաններ ունեցող գործի սարքաւորութիւն են անում, և կամ Հնդկաստանի կրակ արեւի տակին առաւօտից մինչեւ երեկոյ մի պայուսակ ձեռներին, չինական իրեր են վաճառում Եւրոպայի տիկիններին։ Ասոնցմէ մի քանի խղճալիներ եւս ժամկոչի պաշտօն են կատարում են.։

Զուղայի գաղթականութեան հարցը մի այնպիսի հարց է, որ տարիներ զբաղեցնել և զբաղեցնումն է Հնդկահայ Հայերի բանիմաց մասին, օրինակ կալկաթայի եկեղեցու վարչութեան, ճեմարանի կառավարիչներին և Զուղայեցի յայտնի առեւտրական տներին, որոնք աչօք-բացօք տեսնելով պանդուխտ Զուղայեցիների խայտառակ դրութիւնը, ամէն կերպ աշխատել են և աշխատում են դադարեցնել տալ տեղիս գաղթականութեան հոսանքը։ Նոյնն է անում և արդի Թեմակալ Առաջնորդը «Արհեստագիտական դպրոցի» խնդիրն արծարծելով։

Առաջ ենք բերում այս տեղ 1900 թուին գրուած մի պաշտօնական նամակից հետեւեալ տողերը ուղղուած Զուղայի թեմական Առաջնորդին։

«Պատեհ առնումք այսու հրաւիրել զուշադրութիւն Սրբազան Հօրդ, առ յոյժ կարեւոր խնդիր մի, այն է, այսչափ բազմաթիւ Զուղայեցի մուրացկանաց գալն յայսոսիկ կողմանս, որք թէ քանի ձանձրոյթ և սրտնեղութիւն պատճառեն բազմաց ազգայնոց մեր աստ և մեզ, դժուարին է նկարագրել։ Բաղումք ի սոցանէ որպէս լսեմք լքեալ զգոյշ եւ զաշխատութիւն իւրեանց զոր ունին ուր եւս, միայն ցիցուեամբ գան կարծելով մեծամեծս գործելոց են ի Հնդիկս, և ի հասանելն աստ, անլեզու, անինչ և անծանօթ հանգամանաց աշխարհիս, փոյթիմանեն իսկոյն, կրեն նեղութիւն սաստիկ, և ապա պարտաւորին դիմել աստ և խնդրել օգնականութիւն, և թիւ սոցա այնչափ է, զի անհնարին է առնել ինչ բոլորից, և եթէ կան իսկապէս ի մէջ նոցա որք արժանի են, այնպիսիքն եւս զրկին ի կարեկցութենէ և յօգնականութենէ ազգայնոց։ Տառապին, չարչարին աստ և ի վերջոյ հազիւ հազ այնչափ ի ձեռս բերեն մուրալով որով կարողանան դառնալ ի ծննդավայրս առաւել աղքատ քան յորժամ եկին անտի։»

Ուրեմն յայտնի կ'երեւի որ պանդուխտների մեծամասնութիւնը շատ աննախանձելի վիճակի մէջ է գտնըւում (մի կողմ դրած աղետալի հետեւանքները)։ Գաղթողները ցրելով իրանց ունեցած չունեցածը, երեսի վրայ ձգելով խեղճ ընտանիքը, ձեռք են առնում պանդխտութեան գաւազանը, մի միայն բաղդը փորձելու նպատակով։ Իսկ թէ հազարումի նեղութիւնից յետոյ, գնացողի մեծամասնութիւնը ինչպիսի պարապմունքներ է ձեռք բերում օտարութեան մէջ, արդէն թուել ենք վերում։

ՀՆԴԿԱՀԱՅ

ՅՈՒՆԻՍ 22ին Ս. Սահակի և Մեսրոպայ տօնին առիթով Զուղայի Ամենափրկիչ Վանքին մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ։

Պատարագէն ետք, Ամենափրկիչ Վանքի բակին մէջ Նորակառոյց Մատենադարանի օրհնութեան հանդէսը ու բացումը կատարուեցաւ։ Ներկայ էին երկսեռ խուռն բազմութիւն մը և ամբողջ հոգեւորական դասը։ Գեղեցիկ զուգադիպութիւնով մը՝ Մատենադարանի հաստատութեան բացումը եւս հանդիպեցաւ մեր գրական և կրթական երկու ամենամեծ հիմնադիրներու հանդէսին։

Մատենադարանի շինութիւնը կառուցուեցաւ Զուղայեցի Պ. Թադէոս Յ. Տէր Յովհաննեանի նուիրատուութիւնով, ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր՝ Յարութիւն Տէր Յովհաննեանի, որ 20 տարի Ամենափրկիչ Վանքի Առաջնորդարանին քարտուղարութիւնը ըրած է։

ՏԻՐԱՆ ՊԷՅ Նորատունկեան, որդի Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի, երէկ Մէսաժըրիի շոգենաւով մայրաքաղաքս հասաւ արձակուրդով Պրիւսէլէ, ուր տեղի Օսմ. դեսպանատան Բ. Քարտուղարն է։

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ Վիլհէլմինա Թագուհիին ծննդեան տարեդարձին առթիւ Փոխ. Սրբազանը ի դիմաց Ս. Պատրիարքին այցելութիւն տուած ըլլալով հոլանտական դեսպանատունը, նոյն դեսպանատան գործակատար կոմս Լիմպուրկ-Սթիրում շնորհակալութեան քարտ մը ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր։

ԵՐԶՆԿԱՅԻ առաջնորդ Տ. Խմմանուէլ վրդ. Գալեան իր առաջնորդական տեղապահ Պէրաթը մատուցեր է Երզնկայի Վսեմ. Մութասարըֆին։ Իսկ Պատր. Ցանձնարարագիրը ներկայացուցեր է Դ. զօրաբանակի հրամատար Վսեմ. Զէքի փաշայի, որուն ամառանոցը գացեր է ընկերակցութեամբ Գաբրիէլ Ղազարոսեան, Յարութիւն Լէֆեան և Մկրտիչ Դանիէլեան էֆ.ներու։ Ն. Վսեմութիւն շատ գոհ մնացեր է Տ. Խմմանուէլ վրդ.ի այցելութենէ։ Երզնկայի մէջ անհամաձայնութիւնը բոլորովին բարձուեր է Տ. Խմմանուէլ վրդ.ի ներկայութեամբ։

Կրօն. Ժողովը, որ գրեթէ 10 ամսէ ի վեր նիստ չէր ըրած, իր առաջին նիստը գումարեր է Օգ. 9ին և ատենապետ ընտրեր է Տ. Վարդան քահանայ Ջաքարեանը։ Իսկ Քաղ. Ժողովը որ ամիսներէ ի վեր գումարուած չէր՝ Օգ. 10ին գումարուեր է և յառաջիկային պիտի ընտրէ Ուսումն. Խորհուրդը որ բնաւ գոյութիւն չունէր։ Իսկ միւս խորհուրդներն ալ հետզհետէ պիտի ընտրուին։

Իսկ Կրօն. և Քաղ. Ժողովները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Կեդրոնական Վարչութեան և Ս. Պատրիարք Հօր, որ հայրական հոգածութեամբ Խմմանուէլ վրդ.ը կարգեցին իրենց վիճակին առաջնորդական տեղապահ։ Տ. Խմմանուէլ վարդապետ Տ. Եղիշէ քհնյ. Արամեանը առաջ փոխանորդ կարգեր է։

ԱՐՄԱՇՈՒ վանահայրական փոխանորդ Տ. Թորգոմ վր. Նախորդ օր Պոլիս գալով ներկայացաւ Ս. Պատրիարք հօր, վանական խնդիրներու կարգադրութեան համար։

Տ. ՉԱՒԷՆ Ծ. Վ. մէկ քանի օրուան համար Արմաշ գացած է, ուխտի։

ՅՈՒՆԻՍ 2ին Ս. Էջմիածնի տօնին առթիւ Վանքին մէջ Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան։ Ներկայ էին նաեւ երկսեռ վարժարաններու աշակերտները եւ աշակերտուհիները։

ԶՈՒՆԴԵԱՆ աւագ Գ. Երուանդ Նազարեան առջի օր Պոլիս հասաւ Նանսիէ, իր արձակուրդը ծնողացը քով անցընելու համար։

ԴՈՒՐՈՒՉՇԷՄԷԻ գանձանակի մասնախումբին տարեդարձին առթիւ Գեր. Տ. Գէորգ Ս. Երէցեան յառաջիկայ կիրակի մասնաւորապէս Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ նոյն եկեղեցւոյն մէջ։

ԱԶԳ.— Մաքրիգիւղի Տատեան ազգ. երկսեռ մանկապարտէզը կը վերաբացուի յառաջիկայ երեքշաբթի օր օգոստոս 15, իսկ Նախակրթարանը պիտի բացուի յառաջիկայ օգոստոս 28 Բշ. և նոյն օրէն դասախօսութիւնք կ'սկսին կանոնաւորապէս։

Աշակերտաց արձանագրութիւնները և մտից տոմսերը կը տրուին Թաղ. խորհրդոյս կողմէ՝ ամէն առաւօտ ժամը 7½էն 10ը. (Ր. Ե.) կը հրաւիրուին յարգոյ ծնողք և պաշտպանք, որոշեալ ժամանակին հրամայել վարժարան, ստանալու համար իրենց զաւակաց մտից տոմսերը։

Կնիք

3—3 ԹԱՂ. ԽՈՐՀՐԴՈՑ

„ԾԱՂԻԿ"

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ծաղիկ որ մէկ երկու շաբաթէ իվեր դադրած էր հրատարակիչին ծանր հիւանդութեան պատճառաւ պիտի վերսկսի իր հրատարակութեան առաջիկայ շաբաթ։

Երկրորդ տարեշրջանին առաջին թիւը հրապարակ պիտի ելնէ Սեպտ. 7ի Եշ. օրը, կրկին ծաւալով և պատկերազարդ։

Ծանօթ գրագէտներ, համախմբուած պիտի ըլլան հոն և «ԾԱՂԻԿ» Գրական գեղեցիկ փունջի մը երեւոյթով հրապարակ պիտի ելլէ։

Հասցէն միշտ նոյնն է, Ղալաթիա, Գուրշունլու խան։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

Սեպտ. 6 1906

Ֆրանսական 3%	97.75
Օսմանեան Միացեալ	97.55
Երկաթուղի	145.—
Պանք Օթթօման	650.—
Րէժի	438.—
Քրանսվաալ	56.—

Եռանկիւն մարքայով ռուսական անխարդախ լամթիքները ազդը կարդալ Դ. երես։

ՌԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Պրուսատա թէքսիս վէ քիւշատ օլունան սէրկինին թէրթիփ վէ թանզիմինտէ խըտէմաթը հասէնէսի միւշահէտ օլան վիլայէթ մաչէթինէ մէմուր մէքթէպը Միլքիյէի Շահանէ մէզունլարընտան իզզէթլու Րէաւֆ պէյէ Թէրֆիէն րիւթպէի Սանիէ սընըֆը սանիսի։

ՆՇԱՆ

Պրուսատա թէքսիս վէ քիւշատ օլունան սէրկինին թէրթիփ վէ թանզիմինտէ խըտէմաթը հասէնէսի միւշահէտ օլան վիլայէթ Նաֆիա միւտիրի սաատէթլու Շէֆիգ պէյէ թէքայիւտէն իւչիւնճիւ րիւթպէտէն Օսմանի վէ գալֆա Դամիկ վէ մարանկօզ Սարգիս Գալֆաեա տէօրտիւնճիւ րիւթպէտէն Մէճիտի նիշանը ալիլէրի իհսան պույուրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՒՐՈՒԱԾ ԴՐԱՄՆԵՐԸ —Կայս. Իրատէ մը հրամայեց մէճիտիէի տարբաժանմունքները կազմող դրամներուն աւրուածները փոխանակութեամբ շրջաբերութենէ վերցնել և այդ աւրուած դրամները նորէն դրամի վերածել Փօլերանոցին մէջ։ Փոխանակութեան գործողութիւնը պիտի կատարուի Օսմ. Պանքային ու անոր ճիւղերու միջոցաւ, իսկ Պանքայի ճիւղ չգտնուած գաւառներու մէջ ալ կառավարական արկղներուն միջոցաւ։ Փոխանակութեան համար մէկ ամիս պայմանաժամ որոշուած է. այդ կերպով առնուելիք աւրուած դրամները երբ Փօլերանոցը ղրկուին, անոնց պակաս մասին, պատասխանութեան ծախքին, ատոր համար Օսմ. Պանքային կողմէ ըլլալիք «ավանս»ի տոկոսին եւ ուրիշ ծախքերու համար աւրուած դրամներու հարիւրին քանի տոկոսութեամբ աւելի դրամ պիտի պատրաստուի։ Օսմ. Պանքային կողմէ տրուելիք աւրուած դրամները ելմտական գանձուն, Հանրային Պարտքի Վարչութեան եւ Օսմ. Պանքային կողմէ կարգուած պաշտօնեաներուն ներկայութեամբ պիտի յանձնուին ու պիտի հալեցուին։ Այդ մասին Օսմ. Պանքային հետ կնքուած պայմանագրին համաձայն, հարկ եղած գործողութեանց ձեռնարկուած է։ Հանրային Պարտքի վարչութեան գրուեցաւ որ պէտք եղած պաշտօնեաները որոշուելով Փօլերանոց ղրկուին։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Սապանճա կը գրուի թէ Եանեայէն 6 ժամ հեռուն Պաեա գիւղին մէջ Եանեայի վաշտէն Չէքէրիա անուն զինուորը հանդիպեր է Խաքօզա անուն աւազակապետին եւ 3 ընկերներուն որոնք, Քէսրիէի ու Նաւլիչի կողմերը կ'ասպատակէին։ Այդ աւազակները սկսեր են զէնք պարպել։ Բաժարի զինուորը, առանց նկատի առնելու թէ իր դէմը գտնուողները բազմաթիւ են, իր ունեցած զէնքով փոխադարձաբար պատասխաններ է. քիչ վերջը սպաններ է Քարտամ Խաքօզան ու մէկ ընկերը. իսկ միւս 2էն մէկը թէ՛ վիրաւորեր և թէ ձերբակալեր և յանձներ է տեղական կառավարութեան։

ԲԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ծանոյց ամէն կողմ որ չոր խոտերը, յարդերը եւլն. շէնքերէ հեռու տեղեր քարուկիր մթերանոցներու մէջ պահուին, որպէս զի հրդեհի պատճառ չըլլան։

ՄԻՍԻ վաճառանոցներու տէրերը նկատելով որ Վօսփորի գիւղերը ու կղզիները բնակողները եթէ մինչեւ Եէնի Ճամի կամ Գատըգիւղ երթան միս գնելու, աւելորդ ծախքեր պիտի ընեն, որոշեցին որ երբ փոխարժէքը ղրկուի, թէ՛ շոգենաւերու և թէ նաւակներու միջոցաւ միս պիտի ղրկեն ուզուած տեղը։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնը, ամէն տարուան նման, պատրաստեց 1320 տարուան գործառնութեանց վճռակագրութիւնը՝ 1319 տարուան հետ բաղդատական վիճակացոյցով մը։ 1320 տարուան հեռագրական պաշտօնական հասոյթները եղած են 70,196,785 ղրուշ և թղթատարութեան՝ 17,684,119՝ այսինքն՝ ընդամէնը 87,720,684։ Ոչ—պաշտօնական զանազան հասոյթներն են հեռագրական ճիւղին համար 26,053,192 և թղթատարութեան՝ 21,099,821 ղրշ. Պարտքերն են հեռագրի համար 6,311,306 և թղթատարութեան՝ 69,582, Ընդհանուր հաշուով հեռագրական հասոյթն է 102,561,285 և թղթատարութեան՝ 38,803,604։ Ծախքերն ալ սապէս են. — Հեռագրական ճիւղ՝ արտասովոր ծախք՝ 312,003 և սովորական ծախք՝ 31,848,838. Թղթատարութեան ճիւղ՝ 8,848,354։ Հեռագրական ճիւղին պարտքը է 6,064,868 և թղթատարութեան՝ 165,282։ Այդ հաշուով 1320 տարւոյն հեռագրական ընդհանուր ծախքն է 38,225,711 և թղթատարութեան ալ 9,014,037 համագումար՝ 47,299,749 ղշ. 1320 տարւոյն հեռագրական թելերու ընդհանուր երկայնութիւնն էր 67,411 քիլոմէթր և ընդծովեայ հեռագրաթելերունը՝ 637, Մէկ տարուան մէջ փոխանցուած հեռագիրներուն քանակութիւնն է պաշտօնական՝ 3,382,729 և ոչ—պաշտօնական 1,537,054։ Հեռագրական կայաններուն թիւն է 924 և մեքենաներու եայլն ալ 11,692։ Փոխանակուած պաշտօնական նամակներուն թիւն է 7,061,964 և պարզ ու ոչ—պաշտօնական նամակներունը՝ 17,623,011. իսկ յանձնարարեալ նամակներունը՝ 901,516։ Պաշտօնական նամակներուն թիւը նախորդ տարիէն գրեթէ 10,000ի չափ պակաս է. իսկ ոչ—պաշտօնական նամակներունը 300,000 և յանձնարարեալներուն թիւը 90,000ի չափ աւելցած է։ Մէկ տարուան մէջ ղրկուած քօլի-բօսթալներուն արժէքն է 612,048,831 ղրուշ և ոչ—պաշտօնականներունը՝ 569,095,449։ Արժէքաւոր նամակներու ընդհանուր պարունակութիւնն է 5,765,246, իսկ վճարուած մանտա-բօսթերու արժէքն է 26,513,403 ղրուշ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանատան նորընտիր քարտուղար Մ. Թելէյ և Իմոբրն պահականաւէն նոր հրամատար Մ. Թէյլօր երէկ Պոլիս ժամանեցին։

ԴԱՏԸՐԴԻՒՂԻ ՔԱՐԱՓԸ. — Գատըգիւղի և Հայտար Փաշայի միջեւ գտնուած քարափը պիտի նորոգուի։ Կայս. Անձնական Գանձու Նախարարութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ այդ գործը նուազագոյն թողլու համար յանձնառուի մը։ Նուազուրդը բացուեցաւ և դիմումները կ'ընդունի նոյն յանձնաժողովը երեքշաբթի և Եշ. օրերը ժամը 7էն 10։

ԱՂԻՏԱԲԵՐ ԿԱՐԿՈՒՏ ՄԸ. — Անցեալները գրած էինք թէ սաստիկ մրրիկ մը ծագած էր Իսկէչէի մէջ և շրջակայքը, և տեղացած կարկուտներէն մեծապէս վնասուած են ծխախոտի տունկերը։ Մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, Եաքայի, Օվայի և Տէրէ Քոյլուի շրջանակներուն մէջ կարկուտը ամէնէն աւելի աղէտալի եղած է։ Մէկ միլիոն օխա ծխախոտ փճացեր է և վնասը 150,000 ոսկի կը գնահատուի։

ԿԵՂԾ ԱՐԺԷԹՈՒՂԹԵՐ. — Իզմիրի թերթերը կը պատմեն թէ քաղաքին մէջ ժամանակէ մը ի վեր հատը 31 ֆրանք 25ի կը ծախուէին կարգ մը թուղթեր իբր Հոլանտայի կալուածական պանքայի պարգեւաւոր արժեթուղթեր, ատոնցմէ մինչեւ հիմա 45,000 ֆր.ի չափ ծախուած էր։ Նկատելով որ այդ թուղթերը ուղղակի հրապարակ չեն հանուեր, այլ թաղերու մէջ հոս ու հոն գաղտնի կը ծախուին, այդ պարագան հետաքրքրութիւն պատճառելով, ոմանք քննութիւն կատարած և հաստատած են թէ Հոլանտայի կալուածի պանքան այդ տեսակ արժէթուղթ հրապարակ չէ հանած, որով ծախուած այդ թուղթերը կեղծ են և մինչեւ հիմա ատոնցմէ գնող պարզամիտներն ալ խաբուած են։ Իզմիրի թերթերը կ'ըսեն թէ քանի որ տեղական պարգեւաւոր արժէթուղթերը կան, հարկ չկայ անծանօթ օտար թուղթեր գնելով խաբուելու։

ԹԱՏՐՈՆ ՄՆԱԿԵԱՆ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ

Վաղը գիշեր, Սկիւտար, Պօլլար Պաշիի Թատրոնը, ժամը 2½ին Մնակեան Թատերախումբը պիտի ներկայացնէ

„ԵՐԿՈՒ ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐԸ"

ՑՈՒԶԻՉ ՄԵԼՈՏՐԱՄ

Տոմսակները՝ կէսօրէն սկսեալ կը վաճառուին Թատրոնին կիցէն։ Փափաքողները կրնան կանուխէն գնել։

* *

Առջի շաբթուան Սկիւտարի ներկայացումին՝ վերջին ժամուն խառն ի խուռն դիմող հոծ բազմութեան առջեւ՝ թէև քանի մը ակամայ անկարգութիւններու տեղի տրուեցան, սակայն Թատերախումբը կը փութայ իր Թատերասէր հասարակութեան անհուն ներողամտութիւնը խնդրել եղած պզտիկ անպատեհութիւններուն համար որոնց պատասխանատու չէր և կը խոստանայ թէ՛ այս շաբթու հարկ եղած կարգադրութիւնները կատարած և պէտք եղած կանխազգուշութիւնները ձեռք առած ըլլալով, ո և է տեսակի, թիւնաթուի կամ օթեակի ակամայ սխալմունք չպիտի կրկնուի։ Միայն՝ կը խնդրուի Թատերասէր ընտանիքներէն որ հաճին քիչ մը կանուխէն հրամմել Թատրոն, առանց ճիշդ ներկայացումին սկսելու վայրկեանին սպասելու, ուր բնականաբար Թատրոնին դրանը առջեւ աւելի բազմութիւն կ'ըլլայ խռնուած։

Ու վերջացնելու համար՝ Մնակեան Թատերախումբը կը փութայ իր շնորհակալիքը յայտնել Սկիւտարի Թատերասէր հասարակութեան որ ա՛յնչափ եռանդ ցուցուց քաջալերելու համար իր առաջին ներկայացումը, եռանդ մը զոր ապահովաբար պիտի կրկնէ նաեւ այս շաբթու։

ՊՕՄ ՏԸ ՖԻԿ
ՏՈՒՓԸ 50 ՂՐՈՒՇ, ԿԷՍ ՏՈՒՓԸ 27 ՂՐՇ.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ 25 սեպտ.— Ռուսիոյ գանձային վիճակը թէեւ չի ներեր այժմ արտասովոր ծախքեր ընել, բայց ելմտական նախարարը վստահ է իր վճարումները կատարելու, և պէտք եղած դրամը հայթայթելու Պետերսպուրկի և Մոսկուայի քաղաքապետութեանց։

—Այս իրիկուն կ'սպասուի Դումային ծրագրին հրատարակութիւնը կայս. Ուքազի մը հետ։

— Մանչուրիոյ մէջ Արտաքին գործոց նախարարութեան գործակալութիւններու մէջ ընդհանուր հիւպատոսութիւններ պիտի հաստատուին Խարպինի, Մուգտէնի, Քիրինի, Ցիցիխարի և Տօյնիի մէջ, և փոխ—հիւպատոսութիւն մը՝ Քուանցէնցէի մէջ։

ՔԻԼ.— Ռուսական Զարեւիչ, Սլավա զրահաւորները և Պոկադիր յածանաւը այսօր հոս ժամանեցին, և մէկ քանի օր պիտի մնան ածուխ և պաշար առնելու համար։

— Դանիական ու շուէտական նաւաբաժինները, երէկ, մեկնեցան Քիլէն, Հայնրիխ իշխանը, առջի իրիկունը, սեղան մը տուաւ այդ նաւաբաժիններու սպաներուն։

ՊԵՐԼԻՆ.— Անգլիական պատերազմական նախարարին հոս այցելութիւնը շատ լաւ տպաւորութիւն գործեց։ Անգլ. և գերման մերձեցման տեսակէտով շատ լաւ արդիւնք պիտի ունենայ այս այցելութիւնը։

ՎԻԵՆՆԱ Ֆրանց—Եօզէֆ Կայսրը երէկ դարձաւ Թէշէնէ, ուր գացած էր զինուորական մեծ ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու։ Երկուշաբթի պիտի մեկնի Տալմացիա, ուր զինուորական և նաւային ռազմափորձեր պիտի կատարուին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սէուլէ կը հեռագրուի թէ ճաբոնական կառավարութիւնը երկու մեծ ամրութիւններ պիտի հաստատէ Քորէայի եզերքին վրայ, Լազարէվի և Շինհայի մէջ։

ՍԱՆԴԻԱԿՕ.— Պետական Խորհուրդը որոշեց պաշարման վիճակ հաստատել Վալբարեզօյի մէջ, վասնզի դեռ 7000 հոգի կան անպատսպար մնացած՝ երկրաշարժին պատճառաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լահոռէ կը հեռագրուի թէ ողողումները անագին վնաս պատճառեցին բերքերուն։ Լեղակի բերքը փճացաւ։ Կը կարծուի թէ բրինձի բերքն ալ փճացած է։ Կը վախցուի որ մօտերս սով ծագի։

— Կալկաթայի մէջ կը ծաւալի սովը։ Կը վախցուի որ ամբողջ Պէնկալի մէջ ալ սով պիտի ծաւալի։

ՓԱՐԻԶ.— Ալժէէն կը հեռագրեն թէ Քոնսթանթինի նահանգին մէջ 40000 հէքթար տարածութեամբ մեկնենի անտառներ այրեր են։

— Երէկ բուռն փոթորիկներ ծագեցան Ռոնի (Ֆրանսա) հովիտին զանազան տեղերը։ Կարեւոր վնասներ կան։ Բարիզի ու Մարսիլիոյ միջեւ հեռագրական հաղորդակցութիւնները մէկ քանի ժամ ընդհատուեցան։

ՄԱՏՐԻՏ.— Հեղեղանման անձրեւներու պատճառաւ Թակօս գետին ջուրերը յորդեցին և մեծ ողողումներ առաջ բերին մայրաքաղաքին շրջակայքը, ծանր վնասներ պատճառելով։

Պիրատէրիմիզ Սիւլէյման Հիքմէթին նամը աճիզանէմիզէ օլարագ էշեա վէ նագտը թալէփինտէ զինհար քէնտիսինէ հիչ պիր շէյ վէրիլմէմէսի իլան օլունուր։

Մահմուտ Փաշատա Թարագճը
Թիւճճարընտան
ՀԻԼՄԻ ՃԷՎՏԷԹ
19 Աղըրասոս անէնէ 322
2—3

ՀՐԴԵՀ

Երէկ գիշեր ժամը 6ին Զուգուրչէշմէ, Մոլլա Քիւսթէլ թաղը, Կեսարացի խոհարար Ալիի ճաշարանէն հրդեհ ծագելով մի միայն նոյն ճաշարանը այրեցաւ։ Խանութը կը պատկանէր Ելմտական Նախարարութեան պաշտօնեաներէն Րիֆաթ պէյի և ապահովագրուած չէր։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	105.33
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	105.34½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	105.35½
» էն վար գինը	»	105.32

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	144.25
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	144.25
Երէկուան էն բարձր գինը	»	141.37½
» էն վար գինը	»	144.25

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	39.
Միթիլլիի Պանքա		5.87
Սելանիկի «	ֆր.	173.
Քամէրսիալ	Ա. Ո.	9.09

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՄԱՅՈՒՆ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Մէքքէի միւքէրրէմէ վէ Մէտինէի միւնէվվէրէ խասթախանէվէ էճզախանէսի պէհէր սէնէլիք օլմագ իւզրէ միւպաչաասընա լիւզում կէօրիւնէն էճզա վէ էտէվաթը թէտարիւքինին միւնագասասընա իւլթիմար օլունաճաղընտան, միւնագասայա տախիլ օլմագ վէ չէրաիթը միւնագասայը անլամագ իսթէյէնլէրին հէր կիւն աղշամ ... Էվգաֆ միւտիւրլիւյիւնէ... միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

22 Աղոսթոս 1322 3—2

Էվգաֆը Հիւմայուն խայրինէսինճէ Թապ իթտիրիլէճէք օլան պագը ռէֆաթիր իլէ վագիֆէ վէ մաաշ գօչանլարընըն Թապ վէ թէճլիտի 8000 ղրուշտա Թալիպի էօհտէսինտէ իսէ տէ ֆիյաթը մէզքիւրէ հատտ լայըգընը պուլամամասընտա ոլինչէն միւնագասա միւտտէթի Թէճտիտ իտիլմիշ վէ չէնիր հալը րուզմինին 26ընճը ճումաա իրթէսի կիւնիւ սաաթ 10ա գատար հէր գաչ բարա Թէնզիլ գապուլ օլունմասը մուգարրէր պուլունմուշ օլտուղընտան, նոգսանըյլա Թապ իթմէք իսթէյէնլէրին հիւզտէ օն նիսպէթինտէ Թէէմին ագչէլէրինի վէ նաֆոստ միւթէալլիգ ավրագլարինի համիլէն մէճլիսը իտարէի Էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։ 3—2

22 Աղոսթոս 1322

Էտիրնէտէ քեարին ճամիի չէրիֆէ իչիւն միւպայաասընա լիւզում կէօրիւնէն 3000 արշըն Թարապլուս հասըրընըն պէհէր արշընընըն 50 բարա իլէ Թալիպի էօհտէսինէ իհալէի էվվէլիյէսի իճրա գըլընմըշ վէ չէհրի հալի րուզմինին նիւկլիմի ալթընճը ճումաա էրթէսի կիւնիւ սաաթ 10ա գատար հիւզտէ պէչ վէ 28ինճի վէ 29ընճը բազար իրթէսի վէ սալը կիւնլէրի տախի քէզալիք սաաթ 10ա գատար հիւզտէ օն Թէնզիլ գապուլ օլունմասը մուգարրէր պուլունմուշ օլտուղընտան, նոգսանըյլա իթմաա Թալիպ օլանլարըն հիւզտէ օն նիսպէթինտէ Թէէմին ագչէլէրինի վէ նաֆոստ միւթէալլիգ քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն մէճլիսի իտարէի Էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

Ցի 12 Աղոսթոս 1322 3—3

Իմարաթը ամիրէ իչին պիր սէնէլիք օլմագ իւզրէ միւպաեէասընա լիւզում կէօրիւնէն վէ պէհէր ճէտիտ գըյէսի էլլի փարատա Թալիպի էօհտէսինտէ պուլունան 8000 գըյէի ճէտիտէ տէօյիւլմիւչ չայիրլէրին չէհրի հալը րուզմինին էալընըզ տօգուզունճը սալը կիւնիւ սաաթ օնա գատար իճրաի միւնագասասըյլա հէր գաչ փարա Թէնզիլ իթտիրիլիրսէ գապուլ օլունաճաղընտան նոգսանըյլա իթմաա Թալիպ օլանլարըն հիւզտէ օն նիսպէթինտէ Թէէմին ագչէլէրինի վէ նաֆոստ միւթէալլիգ մուգավէլէ... քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն էյամը Թաթիլիյէտէն մաատա հէր կիւն մէճլիսի իտարէի Էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ցի 24 Աղոսթոս 1322 1—3

ԳՐԱՏՈՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՍԿԻԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆ ԽԱՆ

Կեդրոն գիտական, վիպական, դպրոցական եւ մատենադարանի ամեն տեսակ գրքերու

ԼՈՒՍԱԳՈՅՆ ԶՕՂ.Զ

ԸՆՏԻՐ ՏՈԱԳԻՐ. ՎԻՄԱԳԻՐ ՈՒ ՏՈԱԳԻՐ

Այցեքարտ, Հըճարերական, Նամակագլուխ, պաճարան, վիպական, վիճակացոյց, բարենիշ, պատուանիշ, եւն. եւն.

Ցանձնարարութեանց առաքում օրը օրին ու ճշդութեամբ

Գործառնութիւն միշտ կանխիկ

ԳՐԱՏԱՆ ՀԱՍՑԷՆ

درسعادت خوراسانجیان خانده کتبخانهٔ جدید

13—50

ՏՕՔԹ. Գ. ՋԱՐՓՃԵԱՆ

Վ.ԿԱՅԵԱԼ ՖՐԱՆՍ. ՃԷՄԱՐԱՆԷՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ականջի, քթի, կոկորդի եւ բերնի հիւանդութեանց

Որ երկամի իբր օգնական բժիշկ պաշտօնավարած է Պորտոյի կառավարական հիւանդանոցներուն մէջ, այժմ Կ. Պոլիս վերադարձած ըլլալով, կը բնակի Բերա, Թագսիմ, Ըճրը փողոց թիւ 6 (գաղղիական հիւանդանոցին ետեւը), և հիւանդ կ'ընդունի բաց ի երկուշաբթիէն ամէն օր կէս օրէ վերջը։

Շաբաթ օրերը ձրի։ 10—40

ԹԱՀԹԱՊՐՈՒՆԷԱՆ ԹԷՐՋԻ ՅԱԿՈԲ

Մահմուտ Բաչատա Մանասթըր խանընտա 32 նումէրօլու մաղազամտա ... էլպիսէ իլէ մէչհուր օլուպ, վագթին կիւզիչինէ մուվաֆըգ աուրէթտէ պէչիմլի էլպիսէ խարաբը կիպի, պալթօ տիւյլիւ էլպիսէլէրի վէ սաիր քումաշլարը օհօզ վէրտիկի կիւն վէ սաաթտա ... իլէ հազըր իտէր։ Թիւճճարըն խազըրլատըղը իլէ վէ սաիր տուզլարընտա խօֆթալըգ իլէ տախի էլպիսէ խարաբ. ... ...։ 18—50

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

Քրէտի Լիոնէի դրամատունը պատիւ ունի ծանուցանելու թէ Սուլթան Համամ իր Պոլսոյ մասնաճիւղին մէջ հաստատած է դրամարկղեր, որոնք հասարակութեան տրամադրութեան տակ պիտի գտնուին, և որոնց մէջ կարելի պիտի ըլլայ ի պահ դնել արժեթուղթեր, վաւերագրեր, գոհարեղէններ, դրամ, բաժնեթուղթեր, պարտաթուղթեր, պետական թուղթեր, պանքնօթներ ընտանեկան թուղթեր, ևայլն։

Ամէն մարդ անշուշտ մեծ շահ ունի իր թանկագին առարկաները ի պահ տալուն մէջ, քանի որ զանոնք միանգամ ընդ միշտ ապահոված կ'ըլլայ գողութեան և հրդեհի ամէն վտանգներուն դէմ։

Դրամարկղերը որոնք շատ աժան գինով մը վարձու կը տրուին, գոյութիւն ունեցող ամէն տեսակ դրամարկղերուն մէջ ամենակատարելագործներն են, ինչպէս նաեւ ամէնէն ամուրները։

Անոնք գիշեր ցերեկ անդադար հսկողութեան տակ կը գտնուին, իւրաքանչիւր դրամարկղի իւրաքանչիւր բաժանում, միայն մէկ բանալի ունի։

Բանալին վարձակալին կը յանձնուի և վարձակալը ինք իր կողմէ կրնայ ուզածին պէս գաղտնի համադամանք մը տալ կղպելու և բանալու գործողութեան։

Վարձակալը ամէն օր կրնայ իր վարձած դրամարկղը գործածել առաւօտեան 8½ էն մինչեւ իրիկուան 6ը։ (Ք. Ե.)։ 9—35

Ա. ՍԷԿՈՒԷՆ ՊՕՂՕՕ ԱՆԴԱՄ Ժիւրիի Բարիզի 1900ի Արուեստահանդէսին

Մազի ներկ, վայրկենական

TEINTURE du Dr. RICHARDS'

մազերու և մօրուքի անմիջական գունաւորում

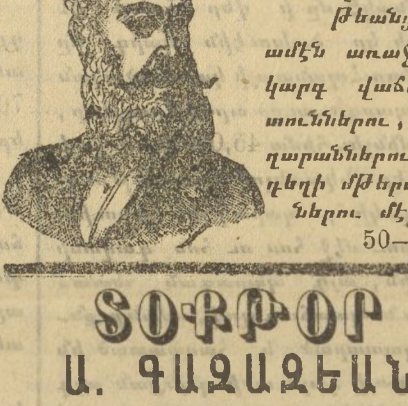

Կը ծախուի անուշահոտութեանց ամէն առաջնակարգ վաճառատուններու, դեղարաններու, և դեղի մթերանոցներու մէջ։ 50—1

ՏՕՔԹՕՐ Ա. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ Ս. ՓՐԿՉԻ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Կը դարմանէ ամեն տեսակ ներքին, վիրաբուժական եւ ափրոդիտեան հիւանդութիւններ

Բացի Ջորեքշաբթի և Ուրբաթ օրերէ, ամեն առաւօտ կանուխէն ժամը 9էն (Ք. Թ.) վերջ կը գտնուի իր բնակարանը՝ Մագրբգիւղ Սադըր-Աղաճ. և ի գիւրութիւն Պոլսոյ իր հիւանդներուն՝ Դշ. և Ուր. օրերէ զատ, կը գտնուի ժամը 6էն 9 (Ք. Թ.), Պալը-Փազար Նոգուշը Վարդան էֆ. Ասատուրեանի դեղարանը։ 14—30

Հինգշաբթի օրերը ձրի։

"ՕՍԷԿԱ" 5 աէնէ իչին Թէահհիտ օլունմուշ ալարըը սաաթլար, գատըն վէ էրքէք իչին էնվաի չէչիտ։

Նէքլաէնէ ալթօն զիլթօսը Տէրսա'աաէթտէ

ՕՐՕԶՏԻ-ՊԱՔ

24—50

PHOENIX ASSURANCE L. Co.

„ՖԻՆԻՔՍ"

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ առաջ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վճարումներու մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժական ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է. ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ և ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ։ Ցա'րդ վճարած է աւելի քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց՝ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Վիքալէթ խան, Պահճէ Գափու Օրօզտի Պաք Ղալաթիա

Փոխ Գործակալ Պոլիս ՃԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Ցիճաղընեան խան 2,

20 17

ՌՈՊԷՐԴ ԳՈԼԷՃ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի 28/10 Սեպտ. Բշ. օր. Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականական ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար։ Վարժարանիս մանուոր բժիշկը ուսանողներու առողջութեան, մարմնամարզներուն և խաղերուն, ինչպէս նաև վարժարանիս ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ։ Մարմնամարզի նոր և գեղեցիկ մանուոր շէնք մը կառուցուած է նորօգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն տեսակ գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն։ Նրեք տարիէ ի վեր բացուած է նաև փոքր շէնք մը, ուր կ'ընդունուին մինչեւ 10 տարեկան աշակերտներ։ 25—12

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՏԱԲԱԶԱՐ

Այս վարժարանը, զոր կը վարեն ին անդամները էն թաղկացած ... Միութիւն մը, և ընկ ու Ամերիկացի 11 ուսուցիչներէն կազմուած ձեռնհաս ուսուցչական խումբ մը. հիմնական դաստիարակութիւն մը կուտայ բոլոր իրեն դիմող հայ աղջիկներուն։ Կ'աւանդուին մնական, իմաստասիրական, չափական և այլ գիտութիւններ։ Մասնաւոր ուշ կը տրուի հայերէն և անգլ. լեզուներու։ Կ'ուսուցուին նաև թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուները։ Վարժարանին երկու ընդարձակ և օդաւէտ շէնքերը, ինչպէս նաև խնամակալութեան երկու բժիշկ անդամները մեծապէս կ'ապահովէն աշակերտուհիներուն առողջութիւնը։ Անատոլուի Ն.կաթուղին, որուն մէկ մասն.գիծը մինչեւ քաղաքս կ'երկարի, ճամբորդութիւնը խիստ դիւրին և հաճելի կ'ընծայէ։ Գիշ. օթիկներու տարեկան թոշակն է 12 օսմ. ոսկի, զոր երկու մասնավճարով պէտք է հատուցանել։ Դուրսեկի դաս ի համար 5 կամ 3 ոսկի կը պահանջուի դասատուութեան թիւին համեմատ։ Նրգեհօն ի դասի համար 2½ ոսկի կը պահանջուի։ Վարժարանին ԻՀ. տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. 12 (Ն. Տ.) Դշ. իրիկունը։ Վարժարանին նոր յայտագիրն ուղղողներուն ձրի կ'ղրկուի։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթի, Գայպրլ Հատու, Կ. Պոլիս, կամ գրել Տոքդ. Ս. էֆ. Գավալճեանի, Աւետն. պետ խնամակալութեան Ատաբազար, 12—11

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔՈԼԷՃ ԱՂՋԿԱՆՑ ԻՍԿԻՒՏԱՐ

Վարժարանիս վեռամուտը տեղի պիտի ունենայ Սեպ. 14ին։ Գիշերօթիկները կ'սպասուին 13ին։

Գոլէճն այս տարի անգլօամերիկեան պատճառով պիտի չընդունի 14 տարեկանէ վար աշակերտուհիներ։ Սակայն ուսումնարանին չորս կարգերը և նախապատրաստական բարձրագոյն կարգերը աշակերտուհիներու մէջ կերպով պիտի ընդունի և. եթէ հնար ըլլայ, պիտի աւելցնէ ու՛ ուսումնական գիտութիւնները։ Այս ծոցը կարգերու աշակերտուհիներուն թիւը պիտի չնուազի, և բաց ուսումնական ... աշակերտուհիներ պիտի ընդունուին քոլէճին մէջ։

Սեպ.ին վարժարանը ընդունելութեան պայմանները ... Տր. Փէթրիքի ... Նամակագրութեան կարելի է նաև անձամբ Գոլէճ երթալ Սեպ. 1է ետքը։ 10—8

ԲՈՒՆ ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Հայ վաճառատուն յանձնարարուած է պատրաստ հագուստներու, ամէն տեսակ չիք կօշիկներու և տան գործածութեան համար ընտիր խանութ։

Մահմուտ Բաչա, փուռին դէմ. Մեծ Եոլճըզ խան, վարի յարկ թիւ 16.—

Աղաներու համար գիւրամատչելի պայմանք։

Կանխիկի համար 10% զեղչ։ 41—50

ԼԱՆՔԱՇԻՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սդերլին

Դրամագլ. աւելի քան 13,000,000

Տարեկան գանձում տոկոսէ և ապահովագինէ 4,162,578

Անգլ. ապահովագրական ընկերութիւն հրդեհի դէմ եւ կեանքի վրայ

Որ այժմ ձուլուած է ՌՕԹԸԼ ապահովագրական Ընկերութեան հետ

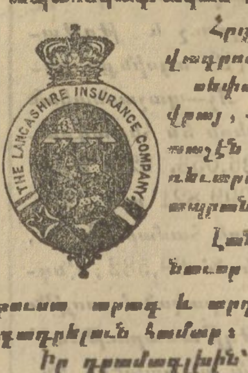

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն ամէն տեսակ ստացուածքներու, շինութիւններու, ... արդիւնաբերական թուղթեր, ապրանքներ, ևն. ևն.։

Լանքաշիր միշտ նշանաւոր եղած է ամէն ի ... պատրաստութեան և արդար կերպով կորուստներու հատուցանելուն համար։

Իր դրամագլուխն՝ 13,062,125 անգլ. ոսկիի բարձր թիւը բաւական ապահովութիւն մը կ'երաշխաւորէ ապահովագրեալներուն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, թիւ 1' ՆՈՐԹ ՃՕՆ ՍՏՐԻԹ

ԼՈՆՏՈՆ, 28' ԼՕՄՊԱՐՏ ՍՏՐԻԹ

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՓՕՆՏ ՖԻԼԻՓՍ ԵՒ ԸՆԿ.

Նո. 4 և 5 Քիւչիւք Թիւնէլ խան

Տեր-Գործակալ եւ շրջիկ ՄԱՐՏԻՐՈՍ Ս. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ

Ուրիշ դեր գործակալութիններ ունի ... գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ 50—16

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՀԱՄԻՏԻՅԷ

Օսմ. անանուն ընկերութիւն որ Յունիս 16 թուակիր Կայս. Իրատէի մը համաձայն կազմուած է Սելանիկի եւ Քեսէնտերէի ծովախորշերուն մէջ շոգենաւային երթեւեկ մը հաստատելու համար

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 75,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

Հրապարակ պիտի հանէ 5ական ոսկինոց 5% այսինքն 25 ղրշ. ոսկեդրամ տոկոսաբեր 15,000 հատ կրողին յատուկ բաժնեթուղթ, որ տարուան վերջը գոյացած հասոյթին վրայ չահաբաժին պիտի ունենան։

Ընկերութիւնը Սելանիկի և Քեսէնտէրէի ծովախորշերուն մէջ ճամբորդ և վաճառք պիտի փոխադրէ, և նոր նաւամատոյցներ և վաճառքներու մթերանոցներ պիտի հաստատէ։

Պիտի կրնայ դրամագլուխը բարձրացնել մինչեւ 150,000 ոսկիի, և 50000 բաժնեթուղթ հրապարակ հանել, ընդարձակելով իր գործունէութեան շրջանակը և սրընթաց շոգենաւեր բանեցնելով մինչեւ հեյլէն սահմանագլուխ նաւահանգիստները։ Ընկերութիւնը զերծ է դրոշմատուրքէ, խարսխանիշի տուրքէ, և իրեն պէտք եղած ածուխ, և այլ առարկաներ մաքսատուրք չպիտի վճարեն, թղթատարի հետագրի ծախք չպիտի վճարէ, և ապրանք փոխադրելու համար պիտի կրնայ տուպա գործածել։

Ընկերութեան պայմանաժամը 75 տարի է։ Առաջին 6 տարիներուն մէջ գործերը պիտի վարէ Շիրքէթի Խայրիյէի Վարչական Խորհուրդը ներքին մասնաւոր կանոնագրին համաձայն ինչպէս կը տրամադրէ Կայս. Իրատէն։

Ընկերութիւնը իւրաքանչիւր չահաբաժինի 100ին 5 տոկոսով այսինքն 25 ղրշ. ոսկեդրամ պիտի վճարէ ամէն տարի 1ին։ Այս գումարը սովորական ծախքերու մէջ պիտի արձանագրուի, իսկ ամէն հասութին յաւելեալ մասը պիտի պատկանի բաժնետէրերուն։

Ուրիշ ընկերութեանց նման, Շիրքէթի Խայրիյէի Համիտիյէ եւս պիտի ունենայ պահեստի, և ապահովութեան դրամագլուխ, գլխավճարի հալիս, ևն.։

Բաժնեթուղթերը քսանըհինգ տարի ետքը պիտի ջնջուին վիճակահանութեամբ։ Ջնջուած բաժիններուն փոխարէն պիտի տրուի լոկ շահու իրաւունք ունեցող բաժնեթուղթ (action de jouissance), որ ունեցողները ընկերութեան մնացորդին մէջէն պիտի օգտուին շահաբաժնէն և երբ ընկերութիւնը գործերը դադրեցնէ պիտի օգտուին գոյքէն։

Բաժնեթուղթերուն հրապարակ հանուիլը եւ պայմանները

Օգոստ. 14 Բշ. օրէն սկսեալ մինչեւ Օգոստ. 18ի ուրբաթ օր. կէս օրից բաժնեթուղթ առնել ուզողները իրենց անունը պէտք է արձանագրել տան գիւմանով Պոլիս Շիրքէթի Խայրիյէի, Օսմ. Կայս. Պանքային և Սելանիկի Պանքային և Սելանիկի Պանքային և մասնաճիւղերուն, իսկ գաւառներուն մէջ նոյն Պանքաներուն մասնաճիւղերուն։ Համանուն գինն է հատը 5 օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարուի կանխիկ իսկ միւս կէսը՝ Նոյեմբեր 13ի կիրակի օր։

Օգոստոս 18էն մինչեւ 15 օր պիտի ծանուցուի թէ իրենց անունը արձանագրել տուող անձանց քանի բաժնեթուղթ ինկած է։ Եթէ խնդրանքը մասուցումէն աւելի ըլլայ, ստորագրողներուն՝ նոյն համեմատութեամբ՝ բաժնեթուղթ պիտի տրուի։

Նախապատուութեան իրաւունք

Շիրքէթի Խայրիէի բաժնետէրերը նախապատուութեան իրաւունք ունենալով նոր ընկերութեան բաժնեթուղթերուն գնման, իրաւունք ունին մէկ բաժնի տեղ մէկ բաժին առնելու, իսկ եթէ աւելի ուզեն, և արձանագրուին վերոյիշեալ համեմատական չափով միայն պիտի կըրնան առնել։

Եթէ վճարումները յապաղին դրամը վճարել պէտք եղած օրէն սկսեալ 9% տոկոս պիտի գանձուի։ Ընկերութիւնը պիտի ծախէ այն բաժնեթուղթերը, որոնց երկրորդ մասնավճարը չէ եղած։ Այսպիսի բաժնեթուղթեր պիտի ծախուին՝ Պոլսոյ Սակարանին մէջ, մասնավճարի օրէն մինչեւ 15 օր ետք, և՝ մնացը պիտի պատկանի բաժնետիրոջ որ այլ եւս ո և է օրինական իրաւունք չպիտի ունենայ։

Ծախուած արժեթուղթերէն առաջ եկած հասոյթը բաժնետէրերուն կողմէ ընկերութեան ունեցած պարտքին պիտի յատկացուի, իսկ պակասը դարձեալ բաժնետէրերէն պիտի պահանջուի, ինչպէս նաեւ աւելին ալ ետ պիտի տրուի։

Շիրքէթը Խայրիէի Համիտիյէի արժեթուղթերուն տոկոսը պիտի սկսի բանիլ 1323 տարւոյն Մարտի առաջին օրէն եւ հետեւաբար առաջին կտրօնը 1324 տարւոյն մարտին առաջին օրը պիտի վճարուի։

Շիրքէթին բաժնետէր ըլլալու փափաքողները հիմակուընէ նամակով կըրնան իրենց անունը արձանագրել տալ։ Միայն թէ առաջին մասնավճարը՝ այսինքն փոխարժէքին կէսը՝ նամակին պէտք է ներփակել։

Շիրքէթը Խայրիյէի Համիտիյէի բաժնեթուղթերը Կ. Պոլսոյ սակարանին մէջ պիտի ընդունուի։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

6, ԲԷՐԱ ՄԷՍ-ՔԱՐՄԱՔ-ԳԱՐԱՅԻ ՓՈՂՈՑ, 6

ՀԻՒԱՆԴ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ. ՕՐ

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ԻՒՆԻՈՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828—1829 | 1828 L'UNION DE PARIS | ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828—1829

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	միլիոն ֆրանք
1905ին գանձուած ապահովագին	39	» »
Մինչեւ 1905ի վերջը հատուցուած վնասք	460	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որն որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալներուն։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ, անհամեմատ քերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ուրիշ ո՛ և է ընկերութեան պայմանները։

Ընկերութեան Դրամատունն է՝ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Տնօրէն — ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Պետ — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Սթամպօլ, Սուլթան Համամ, Քէթըրճը Օղլու Բաստ

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԽՌՍՆԿԻՆ ՄԱՐՔԱՆ ԱՆՊԱՏՃԱՌ ՓՆՏՌԵՑԷՔ ԵՐԲ ԼԱՍԹԻՔ ԿԱԼՕՇ ԳՆԷՔ

որովհետեւ Բէթրսպուրկի անխարդախ ռուսական լաստիկները միմիայն այս եռանկիւն մարքան կրողներն են։ Եռանկիւնին մէջ ռուս տառերով պէտք է գրուած ըլլայ

1860 Ս. ՊԷԹԷՐՍՊՈՒՐԿ

Եռանկիւն մարքայով ռուսական անխարդախ լասթիկները իրենց տոկունութեան ու շատ ատեն դիմանալուն համար, թէ՛ Եւրոպիոյ և թէ Օսմ. երկիրներուն մէջ միշտ կը փնտռուին յաճախորդներէն, ուստի կալօշ լասթիկ ծախող խանութպաններ հանրութիւնը խաբելով եռանկիւն մարքայով ռուս լասթիկի տեղ անոր կեղծը կուտան ու եռանկիւն մարքայովին գինը կ'առնեն։ Հետեւաբար ո՛վ որ փտած ու կեղծ լասթիկ գնել չուզեր պէտք է անպատճառ այս եռանկիւն մարքան փնտռէ քալօշ լասթիկներուն տակ։ Օսմ. երկիրներու համար միակ ներկայացուցիչ ՄԹ.ՆՕԼԱՔԻ Ժ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ, Կ. Պոլիս Մէյտանճըգ փողոց թիւ 54, 56։

25—1

ՋԸՐԱԱԹ ՊԱՆՔԱՍԸ ՊԻՅԱՆՔՈՍԸ

ՀԱՍԸԼԱԹԸ ՄՈՒՀԱՃԻՐԻՅՆԻՆ ՄԷՍԱՐԻՖԸ ԻՍԹԵԱՆԻՅԷՍԻՆԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ՏԸՐ

Իտարէյէլէր Տէրսաատէթտէ Զըրաաթ Պանգասը իտարէի մէրքէզիյէսիյլէ Քէօբրիւսէէի բիանգօ շիւպէսինտէ վէ Օսմանլը Պանգասընտան վէ բաշլիճա մէզքիւր պանգալար շիւպէլէրընտան թէէտիյէ օլունուր.

ԻԿԻՆՃԻ ՔԷՇԻՏԷ 2 ԻԼՈՒԼ 322 ԹԱՐԻԽԻՆՏԷ ՏԷՐՍԱԱՏԷԹՏԷ

Թիճարէթ վէ Նաֆաա նէզարէթը ճէլիլէսի սալոնէսինտէ ալէնէն իճրա իտիլէճէքտիր։

ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ՄԷՃՄՈՒԸ ԱՏԷՏԻ 175,000

ԻՔՐԱՄԻՅԷ ԳԱԶԱՆԱՃԱԳ ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ԱՏԷՏԻ 28,660

ՊԻՐԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻՅԷ 500,000 ՂՐՈՒՇ

ՉԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ	ՅԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ	ՏԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ	ՏԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻԷ
250,000 ՂՐՇ.	125,000 ՂՐՇ.	50,000 ՂՐՇ.	25,000 ՂՐՇ.

ԻՔՐԱՄԻՅԷԼԷՐԻՆ ԱՏԷՏ ՎԷ ՄԸԳՏԱՐԸ

1	Ատէտ	500,000	Ղուրուշ	Իքրամիյէ			
1	»	250,000	»	»			
1	»	125,000	»	»			
1	»	50,000	»	»			
1	»	25,000	»	»			
5	»	50,000	»	»	պէհէրի	10,000	ղուրուշ
50	»	50,000	»	»	»	1,000	»
100	»	50,000	»	»	»	500	»
1000	»	100,000	»	»	»	100	»
27500	»	550,000	»	»	»	20	»
28,660		1,750,000					

Քէչիտէ մուամէլէսի Զըրաաթ Պանգասը Մէճլիսի Իտարէսի հէյէթիլէ մաահաէպէթիի վէ Մալիյէ Նէզարէթը ճէլիլէսիյլէ Տիվանը Մուհասէպաթտան վէ Օսմանլը Պանգասընտան թային օլունան զէվաթ հուզուրընտա իճրա օլունուր, գազանըլան իքրամիյէլէր պիր կէօնա Թէնզիլաթ իճրա իտիլմէքսիզին Թէմամը վէ ձէֆաթէն վէ 20 ղուրուշ հիտտէպ... ...։

Պիլէթլէր՝ Տէրսաատէթտէ Զըրաաթ Պանգասը իտարէի մէրքէզիյէսիյլէ Քէօբրիւսէէի բիանգօ չիւպէսինտէ վէ պիլ ումում ... Զըրաաթ Պանգասը շիւպէ վէ սանտըգլարը իլէ Օսմանլը Պանգասը շիւպէլէրինտէ ֆիւրուխթ օլունուր. Թէք իւշիպարըյլա 25 ատէտ պիլէթ ալան քիմսէյէ 100աէ ...

ԹԱՄ ՊԻԼԷԹԻՆ ՖԻԱԹԸ 1 ԱՏԷՏ ՍԻՄ ՄԷՃԻՏԻՅԷ

ՆԸՍՖ ՊԻԼԷԹԻՆ ՖԻԱԹԸ ԵԱՐԸՄ ՍԻՄ ՄԷՃԻՏԻՅԷ

ՄՈՍ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ և ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
Սէտի	Նաւ.դօքքիս
Մինիս	Էմէյսիս
Րօփսիս	Գուզիրիս
Թէսպըր	Մօէրիս
Նարպօն	Ֆայէտ
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են. Նաւուն միջնաղն ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրական լուսաւորութեամբ կը լուսաւորուին և ... ճամբորդներու համար ... ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ... ճամբորդներ կ'առնեն, բայց սենեակներ չունին։ ոսկի

Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գինն է 15

» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց և Ղալաթիոյ մաքսէն հանելու համար իրենց հրահանգները տան շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. Ուիթօլ և Ընկ. Գործակալք

Ուիթօլ խան, Պահճէ գափու, Պոլիս

ՃԷՅՄԶ ՄՈՍ ԸՆԿ.

30—50 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ